

**Libellus supplex imperatoriae majestati caeterisque sacri
imperii electoribus, principibus, atque ordinibus, nomine
Belgarum ex inferiori Germania, evangelicae religionis causa
per Albani ducis tyrannidem ejectorum in comitiis Spirensibus
exhibitus**

<https://hdl.handle.net/1874/9080>

LIBELLVS

SVPPLEX IMPERATO

RIAE MAIESTATI CAETE

risc; Sacri Imperij Electoribus, Princ

cipibus, atq; Ordinibus, nomine Bel

garum ex Inferiori Germania, Euan

gelicæ religionis causa per Albani

Ducis tyrannidem eiectorum

in comitijs Spirensi

bus exhibi

tus.

Anno M. D. LXX

V. Someren 49

Pag. 13. lin. 21. pro centenorum, lege,
millenorum,

QVAE tempeſtas Inuictiſſime
Imperator Principesq; Illuſtriſſi-
ſimi iam propè totos centum annos
varias Europę partes afflixit, Eadem
nos etiam hoc tempore per ſummam
tyrannidem, bonis omnibus exutos,
patrijs ſedibus eiectos, calumnijs ad-
uerſariorum oppreſſos, atq; omni ca-
lamitatum genere exercitos, ad ve-
ſtram Clementiam ſupplices confus-
gere coegit.

Etenim neminem eſſe arbitramur
qui neſciat, olim quidem Hiſpaniam,
poſt autem etiã paulatim totius Eu-
ropæ magnam partem, non modò in-
teſtinis diſſidijs ac tumultibus ariſſe,
ſed etiam graui perſecutionum pro-
cella atque tyrannide tantum nõ op-
preſſam fuiſſe. Ex quo nimirum ho-
mines aliquot otioſi, quiq; vitam vel
ſolitariam, vel ab omni rerumpubli-
carum gubernatione remotam, vel
certè diuini verbi prædicationi, &
tranquillis ſacrarum literarum ſtu-

dijs tantummodo addictam, nomine
atq; externo gestu profitebantur, cœ
perunt in aulas Regum ac Principū
irreperē, & obtento suis cupiditati-
bus religionis velo, ea consilia submi-
nistrare, quibus possent, excogitata
Inquisitionis in hæreticam, vt vocāt,
prauitatem noua ratione, grauissima
rum controuersiarum ac rerum cog-
nitionem & iudicium, à ciuili Magis-
tratu ad se auertere. Atq; ita paula-
tim non modò in plebeij cuiusuis bo-
na, fortunas, domicilium, intimos æ-
dium recessus, & verò etiam in vxorē
ac liberos, & vitam deniq; ipsam in-
quirendo, dominatum, prout lube-
ret exercere, sed ipsos etiam Magistra-
tus ac Principes imperio suo subijce-
re. Quibus autem locis animaduerte-
bant vel populi antiqua libertate, vel
Rectorum ac Principum moderatio-
ne atq; prudentia, ea sua studia retar-
dari, ijs confestim, vel hæreseos vel re-
bellionis ficta criminatione, Re-
gum

gum atq; Imperatorum animos aduersus populum grauius exacerbarunt. Eoq; artificio dissidia intestina, tumultus populares, & grauia etiam saepe bella concitarunt: quibus florētissimas prouincias, in omnium Regum, Principum ac populorum inuidiam ac summum odium vocatas, ad extremam calamitatem redegerunt.

Hoc si quæ alia in Europæ regionibus prouincia vnquam sensit, nostra certè patria, inferioris nimirum Germaniæ pars illa, quæ Hispaniarū Regis potētissimi paret imperio, hoc quidem tempore vel imprimis cum summa sua clade perpeffa est. Postquam enim falsissimis Hispaniensium Inquisitorum calumnijs, alijsque prauis artibus apud Carolum quintum scelicis memoriæ Imperatorem, eiusq; filium Philippum Hispaniarū Regem, atq; inferioris Belgicogermaniæ Dominum, in grauem inuidiam hæreseos atq; impietatis nomine ad-

•• 3 ducta,

ducta, grauissimisq; de religione editis
ctis per calumniam & dolum extor-
tis, grauata, pro summa sua erga do-
minos fide atque obseruantia, hoc fe-
uissimum inquisitorum iugum iam
plus minus totos quinquaginta an-
nos admirabili patientia pertulisset,
& iam tandem rebus in cæteris vicis-
nis prouincijs ad pacem ac tranqui-
litate cõpositis, rei q; veritate apud
plerosq; detecta, leuationem aliquã
ex tanta calamitate speraret: factum
est vt aduersarij, qui certè quidem
grauissimè ferebant eam, ad parem re-
ligionis libertatem, qualis nõ modò
in Germania, sed iam etiam in Gallia
alijq; multis locis vigeat, aspirare,
nouo & eo quidem summo conatu
eniticoeperunt, vt non modò spem
incolarum irritam facerent, sed etiam
lõgè grauiori tyrånide inuecta, quic-
quid esset reliquum iuris ac libertatis
eriperent; atq; ita opulentiores quos-
que facultatibus, potentiores & si
quos

quos videbant suis conatibus posse
aduersari, etiam vita spoliarent.

Itaque adiuncto sibi Pontifice Ro-
mano, eiusque diplomate impetrato, à
Rege per varias calumnias edictum
contra omnia prouinciæ priuilegia,
leges, instituta, atque antiquissima iu-
ra libertatis, summa importunitate
extorserunt: nimirum de Cōcilij Tris-
dentini sanctionibus ad amissim ob-
seruandis, decemque nouis Episcopis in-
troducendis qui Inquisitionis formam
Hispanica etiam Inquisitione (quæ
quidem olim aduersus Iudeos ac Ma-
hometanos apostatas erat instituta)
longè acerbiores, per omnem pro-
uinciam exercerent, atque ita breui tē-
pore, florentissimam ac liberrimam
regionem, in hominum exterorum,
& quidem omnibus flagitijs ac sce-
ribus coopertorum turpissimam ser-
uitutem palam adducerent: optimos
quosque submisso quouis vel infami
accusatore, vel nequissimo teste, vin-
culis,

culis, equuleo, & verò etiam cruce & flāmis pro suo arbitrio possent mulctare, opulentissimos fortunis euerte-
re, Magistratus ipsos suæ iurisdictioni subijcere, & se rerum omnium dominos efficere : in primis autem eos qui Romani Pontificis imperio parere detrectarent, suasque conscientias vni Dei verbo, veteris ac noui testamenti libris comprehenso, vellent esse subiectas, funditus delere, atque exquisitissimis cruciatibus necatos, radicatus extirpare.

Ea res cum iustissimam præbuisset occasionem Nobilitati quidem, vt apud Gubernatricē Parmensem, quæ tum Regis loco erat, supplicii libello intercederet, & quæ inde calamitas esset indubiè consecutura, declararet: plebi aut, vt suam religionem, quam hætenus intra priuatos parietes exercuerat, eoque nomine videbat omnium calumnijs atque inuidiæ esse obnoxiam, iam publicis cōcionibus æ quo
boni

boni cuiusq; iudicio atq; examinatio
ni expositã à falsis criminationibus
vindicaret: Factum est, vt aduersarij
hac arrepta occasione, varijs excitatis
tumultibus, vniuersi populi nomen
de atrocissimis criminibus hæreseos,
rebellionis, seditionis, ac læsæ Maiesta
tis diuinæ pariter atq; humane, apud
Regem inuidiosissimè detulerint: eū
que, cum planè statuisset, suscepta in
Belgiū profectiōe, ipse præsens cau
sam cognoscere, & ex æquo & bono
rem omnem cōstituere, partim dolo
sis artibus, & ad Belgici populi per
niciem comparatis sycophantijs, par
tim importunis studijs, atq; impudē
ti quorundam contentiōe, partim
deniq; submissis aliunde consilijs &
cōminationibus, propè inuitum eò
deduxerint, vt aduersus suos graui
ter exacerbatus, repentè mutata sen
tētia, Albanum Ducem & eorum In
quisitionis fidissimum administrum,
& ex veteri etiã simultate, Belgij
Princis

Principibus ac Reipub. hostem infestissimum, ad causam cognoscendam & constituendam Rempub. cū summa potestate pro se legauerit.

Is verò iam suis cupiditatibus, speciosum & religionis Pontificiæ restituendæ & rebellium castigandorum studium pretextens, incredibile dictum est, quantam & quàm immanem crudelitatem in omnes Belgicogermaniæ incolas sine discrimine passim exercuerit: quot & quàm inusitatis modis omnium bona expilarit: cunctam prouinciam omnibus ornamentis exspoliarit, præsidijs nudarit, libertatis omni iure priuauerit, legibus ac priuilegijs exuerit: optimū quemq; proscripserit: innocentissimi cuiusq; sanguinem profuderit: sanctissimū quēque turpissima ignominia labe affecterit: iura omnia diuina simul atque humana violauerit: sacra omnia profanauerit: coniugiorum iura resciderit: Baptismi sacramentum polluerit:
cha

Charitatis ac necessitudinis omne ius
euerterit: nihil denique à summa atque
inaudita crudelitate reliquum sibi fe-
cerit. Neque tamen interea desinit suos
rum facinorum culpam in nos deri-
uare, & nos grauissimorum criminum,
etiam publicatis elogijs atque excusis
infamibus libellis, apud omnes Prin-
cipes ac populos palam arcessere: pro-
pterea scilicet, quod eius furori cessis-
mus, gladiosque nostri cruoris sitientis-
simos ope diuina euasimus.

Quæ nos omnia, quandoquidem
Deo Opt. Max. ita decretum est, ut
nonnullo tempore per impiorum ty-
rannidem hinc affligamur, in silentio
& patientia nobis esse ferenda puta-
remus, expectandumque tempus quod
ille summus rerum Arbiter apud se pre-
stituit, vel nostræ innocentiae in lucem
producendæ, vel Regis nostri oculis
atque auribus ad indignam nostram ca-
lamitatem & iustas querelas patefaci-
endis: Nisi aperte cerneremus eius
modi

modi nostrum silentium , præfertim
hoc tam sacro , tamq̃ frequentī tuæ
Maieſtatis, Inuicte CAESAR, veſtrarū
que Ceſſitudinum Principes illuſtriſ-
ſimi, conſeſſu, poſſe nobis noſtræq̃
innocentiæ non leue præiudicium a-
pud eos quibus minus erit rei veritas
cognita , aliquando poſthac adferre.
Etenim hac ratione ipſe Dei filius IESVS
CHRISTVS, eiꝯq̃ doctrina quā
ex eiꝯ verbo profitemur, erit atrocif-
ſimis aduerſariorū calumnijs obno-
xia, quali qui eā ſequātur , pro iſthoc
tam auguſto Chriſtiani orbis tribu-
nali, tam ſanctis atq̃ incorruptis iudi-
cibus, tanta diuerſiſſimarum gentiū
celebritate teatro refertiſſimo, non
modò hæreſeos atq̃ impietatis peſti-
feræ, ſed etiam foedæ rebellionis, nefa-
riæ ſeditionis ac perturbatæ pacis pu-
blicæ , tacita conſeſſione rei peracti
ſint. Quare, omninò exiſtimauimus
non poſſe nos bona conſcientiæ pace
diutius vti ſilentio : ſed quandoquid-
dem

dem scimus hanc sacri Imperij comi-
tiorum vsitatam rationem eò potissi-
mum pertinere, vt quicunq; per vini
atq; iniuriam opprimuntur, isthuc tã
quam ad summum iustitiæ in orbe
Christiano tribunal querelas suas re-
ferant, duximus nostri esse officij, tuę
Maieft. AVGVSTE CAESAR, vestrıs-
que Celsitud. Principes Illustris. rerũ
nostrarum statum omnẽ exponere,
huiusq; nostræ funestissimæ calamita-
tis veros fontes aperire: vt si fortè Dei
misericordia, tantis nostris malis finẽ
facere cõstituerit, possimus vestro be-
neficio, vestrãq; liberalitate ex hac op-
pressionis mole grauissima respirare.
Sin minus: at certè, causa propius co-
gnita, ab iniquissimis aduersariorum
criminationib. apud æquos iudices
nostram innocentiam vindicemus:
Quo, si nihil aliud, hoc certè quidem
consequemur, ne posthac nostra reli-
gio, ac veritatis Euangelicę professio
apud eos qui aduersariæ partis accu-
sationi

fationib. antehac occupati, re ipsam
ignorarunt, tam grauium criminum
nomine amplius male audiat: neue
CHRISTVS IESVS Dei filius, cuius no
men profitemur, per nostrum latus am
plius cofigatur: ne nobis denique tan
quam publicae pacis ac tranquillitatis
hostibus, aqua & igni, quod vnum co
nantur nostri aduersarij, apud alios
Principes ac populos interdiciant. Sed
rei totius veritate perspecta, omnium
malorum fons atque origo deriuetur in
eos, qui suis cupiditatibus incensi, om
nia sursum deorsum versant, ac deinde
homines, probos atque innocentes, quos
per vim atque audaciam fortunis euerfos
vita nequeunt spoliare, eos apud tuam
Maiest. CAESAR, vestrasque Celsitudi
nes Illustris. Principes terribilissimis cal
umnijs opprimere contendant, ut ita
vos in suae crudelitatis societatem vo
cent, vestraque opera, vel sitim illam su
am insatiabilem nostro sanguine ex
pleant, vel odium quod in nos acer
bissimum

bissimum conceperunt ruina nostri
quoquo modo faturent.

Quod quidem certè minimè esse cō
secuturos, vestra æquitas, fides, atq;
integritas, nostraq; innocentia nobis
pollicetur. Quibus rebus confisi ve
stra genua amplectimur, vestram fi
dē ac misericordiam imploramus, ve
stram deniq; religionem, iustitiam, ac
sanctitatem obtestamur. Rogamus
que supplices vt integra iudicij seue
ritate, miseram atq; afflictam nostrā
innocentiam, contra summam aduer
sariorum potentiam atque effrenem
audaciam, clementer tueri non dedis
gnemini.

Vt autē intelligatis, quo iure id fa
cere possitis, & simul ipsa luce clari
us perspiciatis in quibus totius mali
causa resideat, rogamus tuam Ma
iestatem, inuicte CAESAR, vestras
que Celsitudines Principes Illustris.
vt libellum hunc nostrum his tabel
lis supplicibus adiunctum, in quo
cunctis

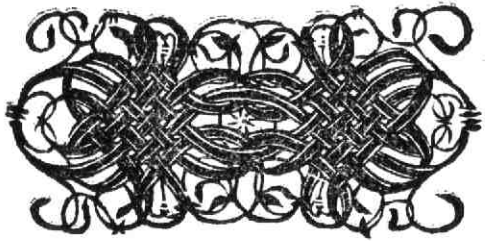
cunctis hominibus innocentiam nostram, historiae totius veritate pertractata, testatam facimus, dato ocio, benigne atque attentè perlegere velitis: eaque patiëntia atque æquitate animi, qua soletis omnium miserorum atque innocentum querelas accipere, nostram etiã causam cognoscatis, & nos ex hac tanta calamitate, quoad eius à vobis fieri poterit, subleuetis: Ita & Deo summo regum Regi ac Iudici vos dignos ministros præbebitis, & nostra studia ad eius gratiam ac misericordiam pro vobis implorandam excitabitis.

APOLOGETICON, ET VERA

RERVM IN BELGICOGERMA
NIA NVPER GESTARVM NAR

ratio, ex qua dilucidè perspicitur, quibus omnis
tumultuum & calamitatum origo &
causa ferri accepta debeat.

ET SIMVL CALVMNIAE, QVI
bus ecclesias Belgicas grauant aduer
sarij, perspicuè diluuntur.

PSAL. XLIII.

Judica me Deus, & discepta litem meam, à gen-
te non mansucta, à uiro doloso & improbo
eripemei: Quia tu Deus fortitudinis meae

GITVR IAM PROPE **Origo In**
cētesimus annus, ex quo sere **quisitio**
nissimi Castiliæ reges Ferdi- **Hispani**
nandus & Isabella confecto **cæ, & si**
gravi illo & diuturno contra **mulinque**
Mahumetanos bello, qui pau- **sitorū po**

lò minus octingentis annis Hispaniæ regnū **tentia in**
occupatum infestant, eiectisque ex omni **ipsa Hi**
Hispania hostibus ac recuperato **Granata** **spania**
regno, animum ad religionem cōstituendā,
& Mahumeticæ Iudaicæque impietatis reli-
quias extirpandas adiecerunt Eius rei confi-
ciendæ datum est Dominicanæ sectæ mona-
chis negotium, qui Regum animos atq; au-
res, magna sanctitatis ac sapientiæ opinione
varijs artibus parata, penitus occupant, &
simul eis omnium earum rerū potestas, quæ
tuncq; ad tantam rem viderentur necessariæ,
concessa est. Illi rati se nactos pulcherrimam
occasionē autoritatis suæ dignitatisque am-
plificandæ, Regibus summa atq; inflexa
seueritate ad eam rem opus esse persuaserūt.
Et quasi religionis cognitio ad ciuilem Ma-
gistratum nequaquā pertineret, sed esset Mo-
nachis, qui se tanquam proprio nomine Re-
ligiosos appellabant, ac sacerdotibus pro-
priat constituendum esse nouum tribunal In-
quisitorum, ad quos non modò eiusmodi
causarum cognitio, sed iudicium omne Reli-
gionis qualiscunq; tandem ea esset, cū sum-
ma potestate referretur. Boni Principes,
qui vnum sibi Christianæ fidei propagandæ

scopum quacunque ratione proposuerant, ijs quos existimabant vitæ integritate ac sanctimonia cæteris omnibus mortalibus præstare, facile fidem adhibuerunt, & simul ijs ipsis qui tantæ rei erant inuectores, omnem eius inquisitoriij muneris pro suo arbitratu potestatem dederunt. Ad eam accessit etiam pontificis Sixti quarti qui eo tēpore Romæ præsidebat comprobatio. Is enim omni conatu ac studio Monachorum quatuor ordines non ita pridem exortos, non tantum confirmare, sed etiam augere atque amplificare conabatur. Ad quod suum institutum videbat Regum Hispanorum studiū quàm maxime opportunum esse. Itaq; sua auctoritate, quæ quidem si vnquam post homines natos, illo certè tempore maxime vigeat, suoque diplomate nouum hoc tribunal, nouumque inquisitorum imperium confirmauit, ac ratum habuit. Ita hæc potestas, tum regia tum pontificia auctoritate suffulta, breuimurum in modum coaluit. Et cum nemo homo sit ad quem religionis recta constitutio non pertineat, facile sibi hoc prætextu in omnes hominum ordines ac dignitates cognitionem, ac iudicium vendicarunt. Eaque ratione non multo post cœperunt in omnium bona, fortunas, vitam atq; conscientiam aperte dominari: donec ex immoderata potestate, superbia atq; auaritia atq; inde odium illis apud omnes tantum natum est, vt iam nemi amplius tolerabiles esse viderentur. Ita
quæ

que consilio & opera Episcoporum, aliorumque Sacerdotum, qui certè magno in Hispania numero erant, magnaque auctoritate, & se Monachorum imperio subiectos esse iniquè ferebant, factum est, vt Regia auctoritate, inquisitoria potestas à Dominicanis ad Clerum transferretur. Et ex episcoporum cæterorumque sacerdotum caterua deligerentur Inquisitionis magistri, qui vterentur quidem illi opera & consilio Dominicanorum, at certè tamen penes se summam Inquisitionis muneris potestatem retinerent. Hi vel quod zelo religionis aliquo flagrarent, vel quod animi impotentiam callidè dissimularent, partim opinione sanctitatis admirabili, partim Principum ac potentum (quibus erant vel amicitia vel necessitudine coniuncti) gratia, & potentia, partim denique prauis, atque occultis artibus, breui tempore nouum hoc suum imperium ad id fastigij euexerunt, vt tam non modò in plebem, dominationem prout esset collubitum exercerent, sed omnè totius populi atque ordinum regni libertatem sanctæ Inquisitioni subijcerent: priuilegia, atque immunitates labefactarent: Procerum (quos Grâdes solèt appellare, sine quorum auctoritate nihil olim in Hispania decernebatur) dignitatem imminuerent: in REGEM denique ipsam ac REGII sceptri Maiestatem sibi, Religionis & cultus diuini prætextu, supremum ius vendicarent: nobiles omnes & siqui essent alicuius nominis viri, quos per-

Fabant suis consilijs quoquo modo posse of-
 ficere, de hæresi delatos, vel crudeliter neca-
 rent, vel turpissima ignominia nota quæ in
 omni posteritate hæreret, iniustos, omnia
 bus porro sæculis infames atque intestabi-
 les redderent. Hæc etsi non paucis noua
 atque intolerabilia videbantur, tamen
 propterea quod & aduersus infestissimos
 nominis Hispani & Christianæ religionis
 hostes, Mauros inquam & Mahumeta-
 nos Iudæosque potissimum essent compara-
 ta, & cultus diuini nomine ac sanctitatis op-
 pinione plætorumque oculos præstringe-
 rent, & denique multis bellis exhausto fi-
 sco Regio non mediocriter locupletando
 (in quem dimidia proscriptorum bonorum
 pars referebatur) essent accommodata, po-
 tentissimorum quorumque ac præsertim
 Regum ipsorum studijs, autoritate atque
 imperio, indies magis ac magis confirma-
 bantur: donec Arragonenses (quæ est in
 Hispania, & veteri libertatis iure, & ge-
 neris nobilitate, & regni amplitudine Pro-
 uincia inter cæteras facile prima) palam
 restiterunt. Et cum supplici ac modesta
 intercessione nihil apud Ferdinandum Re-
 gem profecissent, etiam vi & armis hanc
 pestem à suis finibus auertere conati sunt,
 propterea quod facile animaduernerent,
 libertatem quam certè summam atque in-
 credibilem à maioribus acceptam, hæcte-
 nus

aus semper integram conseruarant, hac ra-
 tione pessum ire, sese suaque omnia indi-
 gnissimæ Sacerdotum tyrannidi subiecta
 fore. Sed nihil tamen profecerunt. Nam
 post varios tumultus, magnam cladem ac
 profusionem sanguinis, huic Inquisitionis
 iugo, colla inuiti ac reluctantes subiicere,
 nihilo secius quam cæteri Hispani coacti
 sunt. Ita vt qua prouincia nulla erat an-
 te hac liberior, eadem vix alia hodie seruilis-
 or subiectiorque vlla reperiatur. Cuius
 exempli terrore ac simul opinione sanctita-
 tis quam ex hac re gesta magnam sibi In-
 quisitores compararant, factum est vt nul-
 lo amplius reluctate Hispaniam vniuersam
 sibi subiugarint.

Verum enimvero, vt sunt hominum
 cupiditates natura immensæ atque insatia-
 biles, non potuit se hæc libido dominandi,
 licet vastissimis Hispaniæ regni finibus diu
 continere. Sed ad propagandum imperium
 eodem scilicet illo Religionis Christianæ
 constituendæ plausibili prætextu, animum
 adiecerunt, ac verò etiam totius prope orbis
 terrarum imperium sibi promiserunt. Nec
 enim vlla ferè regio est, quam breui tempo-
 ris interuallo, iisdem illis artibus quibus His-
 paniam domuerant, sibi subiicere non ten-
 tarint. Nam & Italiæ potissimam partem, &

Propaga-
 tio impe-
 rij Inquisti-
 torum Hi-
 spaniensis
 um.

multas Mediterranei maris, atque Oceanif
insulas, Angliam etiam ipsam (licet non mul
to tempore) huic Inquisitionis capistro colla
subijcere coegerunt. Et ad extremas vsq; In
dias, ac vastissimo Oceanii alueo remotas
terras, non modo peruagati sunt, sed miseros
atque agrestes incolas constituendæ Religi
onis prætextu, omnibus bonis ac facultati
bus, ipsis etiam cōsugibus, liberis, ac vita de
nique spoliarunt, & verò etiam omni suppli
ciorum genere crudeliter excarnificatos con
trucidarunt, eoque miseriæ & calamitatis ad
egerunt, vt eorum non pauci mortem sibi i
p̄is consciscere maluerint quàm in huiusmo
di hominum crudelem dominatū peruenire.

Quid? quod non ita pridē omnia sua con
silia, omnesque machinationes adhibuerūt,
neque quicquam reliquere intactum, quo
Germaniam eunctam eodem iugo possent
mancipare. Eoque Carolum quintum foelis
cis memoriæ Imperatorem prope inuitum
ac diu reluctantē, Pontificū Romanorū auto
ritate & cōminationibus, adegerunt vt opti
mos quosq; ac illustrissimos Principes habe
ret pro perduellibus, & tanquā iuratis hosti
bus funestissimū bellum inferret, prætextō
que rebellionis velo, ipsos principes Protes
tantes inter se armaret: liberas ciuitates in
fœdissimam Hispani militis seruitutem redi
geret, & amplissimi ac sacri Imperii Maiesta
tem hominum vilissimorum libidini, & cupi
ditatibus non ferendis subijceret. Quod nisi
iugum

iugum sæuissimum partim quidem Principū Germanorum virtus, ac prudentia excussisset, partim autem ipsius Imperatoris, rem ipsam, vti erat iam perspicientis, æquitas, atque indulgentia sustulisset, poterat eodem loco iam pridem cuncta esse Germania, quo nunc est eius illa portio, è qua nos per summam iniquitatem eiectionis, afflictæ patriæ & non modo grauissima tyrannide, sed etiam indignissimis calumnijs oppressæ, causam dicere cogimur: Deumque immortalem & simul omnes homines testari, non aliam esse calamitatis nostræ causam nisi eam ipsam, quæ propè abfuit vt vniuersam Germaniam depopularetur: cupiditatem nimirum eorū qui iniustum suum imperium Religionis cōstituendæ prætextu, quocumque terrarum per fas & nefas conantur propagare. Eò autem enixius in hanc inferioris Germaniæ partem, quæ Belgium dicitur, illud inuehunt, quod Principum affinitate, ac Regis communis necessitudine, & simul antiquo commerciorū, ac hospitij iure sit illis coniunctior, eoque iam pridem se putant Hispaniæ leges, ac instituta, Hispanos mores, ac Hispanicum Inquisitionis iugum, patrijs legibus abrogatis, ac Germaniæ nominis mentione abolita, prius legijs etiam antiquatis, atque oppressa libertate suo quodam iure posse inuehere.

Quum autem pridem senserint prouinciam non magnam quidem illam, at certè opibus ac potentia magnopere florentem, nec Artes & cōsilia Inquisitorū.

A V solum

solum munitissimis oppidis & arcibus, sed
 etiam optimis legibus ac institutis, pulcherrimis
 que priuilegijs, prerogatiuis atq; immu-
 nitatibus alijsq; iuribus libertatis contra ex-
 terorum dominatum ita septam esse, vt quã-
 diu Principem habent fauentem, tandiu cer-
 te auitam libertatē haud ægrè tutari possint:
 Variā iam à multis retro annis consilia non
 obscurè agitarūt, quibus incolas in suspicio-
 nem atq; inuidiam, & apud Carolum quin-
 tum Imper. & apud eius filium Philippum
 Regem adducerent, & tum hærescos, tum re-
 bellionis crimine notatos, in hostium ac per-
 duellium numero habendos esse persuade-
 rent: vt ea ratione prouinciam, quã sibi mul-
 tis nominibus ducebāt esse maximè oppor-
 tunam, libertatis omni iure spoliata, suæ
 dominationi subiungerent. Aliquando
 pretextebant nimis esse varias ac distinctas
 prouincias, & verò etiam pro numero pro-
 uinciarum nimis diuersas leges, consuetudi-
 nes atque instituta: aliquando suis priuile-
 gijs, immunitatibus ac libertatis iure nimis
 ferocire causabantur: interdum nimias opes
 ac potentiam Regi suspectam faciebant: in-
 terdum exterarum nationum comērcia in in-
 uidiā vocabant. Breuiter nihil intactum re-
 linquebāt quod ad eius animum exacerbā-
 dum videretur posse pertinere. In primis au-
 tem vrgebāt ordinem in Comitijs vsitatam
 omnibus sæculis libertatem, Regiam potēti-
 am plurimum imminuere; propterea quod
 & antiq;

& antiquissimo more maiorum ita esset eorū
 paratum, & ipsis etiam Principum stipulati
 onibus ac pactis iureiurando confirmatis
 sancitum, nihil eos decernere agerēve quod
 vel populi libertati vel legum auctoritati frau
 di esse posset, sine voluntate atq; assensione
 ordinū totius prouinciæ. Itaq; pluris eos or
 dinum decreta quàm rescripta Principum fa
 cere: Regem non pro Rege, sed pro Duce alio
 quo vulgari & Comite, aut certè pro iuris ac
 legum custode habere, qui non ex imperio
 sed ex legum præscripto atque ordinum san
 ctionibus rempublicam administret. Adhuc
 non secus quàm in liberrimis rebus publicis
 magistratus, & verò etiam tribunos plebis
 cum summa intercedendi potestate ex se cre
 are: exteros à reipublicæ functione: Ecclesia
 sticos à iurisdictionis potestate, legibus atq;
 institutis municipalib. arceri ac proinde vel
 intimis ac fidissimis Principū clientibus cun
 ctæ administrationis viam præcludi. Hæc
 atque alia eiusmodi superioribus temporibus
 non rarò dedisse occasionem plebi, vt suorū
 Principum imperium superbè respue
 rint: ipsi scq; etiam Dominis ac Principibus le
 gem tulerint: & verò si qui contra morē atq;
 ordinum voluntatem quicquā tentauissent,
 eos nonnunquam mulctis, nonnunquā vin
 culis, ac etiam imperij abrogatione castiga
 uerint. Ea certè Principibus nequaquam esse
 se ferēda dictitabant. Itaq; tum ab Imperato
 re Carolo, tū ab eius filio Philippo, maximo
 Iudicō

Id testatur studio diu contenderent, vt vniuersa ea, proz
ipsa Hispa uincia in vnum redacta corpus, vni que legū
norū histo ac iudiciorum formæ subiecta, in regni noz
ria, quam men ac titulum erigeretur: & antiquata ma
ab Alf. nso gistratus popularis ac legum potestate, non
Vlos edi aliter quàm bello parta Siciliæ ac Neapolis
tam, Ger retur. Quod cū à se frustra laborari ani
manica lin maduenterent, propterea quod acerrimè re
gua Dillin clamarent ciuitatum omnium ordines, & is
ge euulga pse fortasse etiā Imperator eorum sinistros
rūt: faten conatus ac malam fidem persentisceret: ea
tur. n. hoc re in commodiorem opportunitatem reie
eorū fuisse cta, hoc certè quidem importunis suis calum
institutū ut nijs abstulerunt, vt post nulla ratione genera
uniuersam tim ex omnibus prouincijs solennia Comi
quinciam tia, prout more maiorum erat vsitatum, fieri
instar Sici amplius pateretur, vt etiam Ecclesiastici or
liæ ac Nea dinis homines, quicq; non modò iure Diuis
polis in for no, Ciuili, atque Canonico, sed etiam veteri
nam Reg- prouinciæ more, ac multis Ducum Burgun
ni reduce diæ sanctionibus à iudiciorum, ac reipubli
sent. cæ functione arcebantur, rerum gubernaculis præficeret.

Et denique vt faciliorem ad illum quem
 sibi proponebant dominatum, viam sternerent,
 religionis constituendæ prætextu arrepto, eam edictorum acerbitatem aduersus
 eos qui Euangelicam doctrinam profiterentur,
 extorserunt, quam nulla vnquam regio,
 Occasio et ratio Inquisitiōis & edictorū in Belgio decerendorū.

am disertis edicti verbis continetur, 1 Lute
 rum cuius doctrinam sequerentur, Pelagia
 nismum profiteri, sanctos omnes Patres ac
 Ecclesiæ doctores vilipendere, Magistratum
 omnem abolere: Ciuilem gubernationem or
 dinemque euertere: Populum ad arma con
 citare: ad cædes, furta, vastationes, atque in
 cendia instituire, ac denique licentiam cuiq;
 quo quisque modo velit, viuendi dare. Ad
 eam rem præclaram illis operam præstitit Pe
 trus à Soto Hispanus, qui erat illi à confessio
 nibus, ac inter Inquisitionis Hispanicæ magi
 stros non vltimum locum tenebat. Qua per
 suasione Caroli Imperatoris animum alio,
 qui natura placidum ac lenem, ad decernen
 da & 2 nulla adhibita ordinum assensione,
 promulganda, ac identidem renouanda edi
 cta sæuissima, quæq; sanguine potius quam
 atramento viderentur exarata, facile impule
 runt: non quidem quod ea vellent ad vnguem
 obseruari, sed quod speraret inusitata seueri
 tatis terrore, populi animos à studio Religio
 nis, quam penitus impiã existimabat, posse
 reuocari. Cuius sanè spei, ac voluntatis non
 obscurum indicium dedit in ea quam post
 edidit 3 declaratione edictorum, qua sta
 tuebatur, quibus in rebus possent Magistra
 tus & 4
 bus, præse
 tus & 5
 tus & 6
 tus & 7
 tus & 8
 tus & 9
 tus & 10
 tus & 11
 tus & 12
 tus & 13
 tus & 14
 tus & 15
 tus & 16
 tus & 17
 tus & 18
 tus & 19
 tus & 20
 tus & 21
 tus & 22
 tus & 23
 tus & 24
 tus & 25
 tus & 26
 tus & 27
 tus & 28
 tus & 29
 tus & 30
 tus & 31
 tus & 32
 tus & 33
 tus & 34
 tus & 35
 tus & 36
 tus & 37
 tus & 38
 tus & 39
 tus & 40
 tus & 41
 tus & 42
 tus & 43
 tus & 44
 tus & 45
 tus & 46
 tus & 47
 tus & 48
 tus & 49
 tus & 50
 tus & 51
 tus & 52
 tus & 53
 tus & 54
 tus & 55
 tus & 56
 tus & 57
 tus & 58
 tus & 59
 tus & 60
 tus & 61
 tus & 62
 tus & 63
 tus & 64
 tus & 65
 tus & 66
 tus & 67
 tus & 68
 tus & 69
 tus & 70
 tus & 71
 tus & 72
 tus & 73
 tus & 74
 tus & 75
 tus & 76
 tus & 77
 tus & 78
 tus & 79
 tus & 80
 tus & 81
 tus & 82
 tus & 83
 tus & 84
 tus & 85
 tus & 86
 tus & 87
 tus & 88
 tus & 89
 tus & 90
 tus & 91
 tus & 92
 tus & 93
 tus & 94
 tus & 95
 tus & 96
 tus & 97
 tus & 98
 tus & 99
 tus & 100

Quis immoderatâ edictorum ſeueritatē paulatim remittere. Ea tamē declaratio arte ac dolo magistrorū Inquisitionis ſuppreſſa eſt, effectumq; nō modo vt ad edictorum ſtricā obſervationem, ſed etiam ad Inquisitionem Hispanicā vix abſimilem perueniretur, quò functionis illius, ac muneris quod à Pōtifici bus pridem impetrarant, adminiſtrationem obire poſſent. Itaq; cū iam anno 1550, Hiſpaniæ Rex in Belgio inauguraretur, magnis atque importunis ſolicitationibus edictum de Inquisitione impetrarunt, qua ſuis hominibus, tantam in ciues atque incolas totius prouinciæ poteſtatem arrogarunt, quanta ad opprimendam paulatim veterem libertatem, atq; omnia priuilegia abroganda opus eſſe arbitrabantur. Sed conatum hunc primum quidem Brabantia ſenatus, atq; ordines ſolicita ac ſeria interceſſione, deinde vetō ſereniſſima Hungaria Regina ſcelicis memoria Maria, ſumma pietate, ſingulari fide, atq; incredibili prudentia repreſſit. Nam & tum quidem ad Carolum Imperatorem qui erat Auguſtæ in comitijs, proſecta eſt, atque impetrauit vt edicti acerbitas paulum mitigaretur, & Inquisitionis nomen, atq; inſtitutum omitteretur & poſtea etiam ſæpe ſe Inquiſitorum ac Theologorum fraudibus, atque audaciæ fortiter obiecit. Ita vt datis in Hiſpaniam literis ab illis apud Imperatorem de hæreſi fuerit accuſata. Semper autem vnicè laborauit, vt Imperatoris Caroli a-

nimum

nimium ac beneuolentiam Belgij populis cō-
 ciliaret, omnemque inuidiam qua grauaban-
 tur ab aduersarijs, quoad posset, auerteret.
 Qua sanè lenitate, atque prudentia subdito-
 rum animos vicissim erga suum Principem
 ita arcè deuinxit, vt nullum sibi onus illi-
 us causa putarent esse recusandum, vt eius
 gratiam ac voluntatem etiam libertatis iuri
 quod eis ex lege & instituto maiorum daba-
 tur, in multis rebus non grauati antepone-
 rent, vt in omnibus iudicijs, collectis
 ac tributis imperatis ita se dicto audientes
 preberent, vt nihil potuerint Principes desi-
 derare, quod non ab eis fuerit summa cum
 animorum ac voluntatum promittitudine re-
 præsentatum, vsque eò quidem, vt iam toto
 propè decennio bellum & graue & varium,
 ac periculosum cum Galliarum Regibus po-
 tentissimis gestum alacres sustinuerint, ma-
 ximamque sumptuum partem, quæ certè
 quadragies centenorum florenorum milli-
 um summam excessisse publicis expensis ta-
 bulis probari potest, liberaliter erogarint: ne
 que vnquam vel tenuem rebellionis suspicia-
 onem dederint.

Tametsi interea nihilominus illi Inquisiti-
 onis architecti, regnate quidem Carolo, præ-
 textu superiorum edictorum: auspicante ve-
 rò regnum Philippo obtentu noui mandati
 quod Regium nomen præ se ferret, obliquis
 artibus, & falsa persuasione impetrati, in cō-
 pluribus Belgij partibus, & maxime in
 Flandria

ANNO 1572
 1. Decemb.

Flandria occidua, Hannonia, Artesia, agrò Tornacensi, Insulensi, ac nonnullis Hollandiæ locis, per vim & tyrannidem apertè grafarentur, plebèmq; varijs ac miseris modis degluberent, atque excarnificarent. A quo ne post quidem cum detecta fraude, mandatum illud dolo extortum nouo diplomate Regio reuocatum esset, abstinerunt. Habebant enim suos in aula, qui assidui apud Regem eorum crudelitati & auaritiæ Religionis velum obtenderent. Tandem autem cum bello Gallico iam confecto ac Rege in Hispaniam profectiōem parante, eius subditi propter singularem obseruantiam, omniumque officiorum admirabilem promptitudinē, ac fidelitatem præstitam, nonnullam leuationem tum ab alijs oneribus, tum certè vel maxime à non ferendo illo Inquisitionis iugo, suo quodam iure viderentur posse sperare: tantum certè absuit vt de superiore erga eos acerbitate quicquam remissum fuerit, vt contra etiam quasi pace, rebusque non alium in finem constitutis, quam ad expilandas miserorum hominum fortunas, excrucianasque conscientias, multo etiam quam antè factum sit acrius. Tum enim vel maxime vilitatis illis suis technis ac Religionis constituendæ simulata specie apud Regem, Inquisitores noua diplomata ad omnes ciuitatū præfectos impetrarunt, quibus iam apertè superiorum edictorum acerbitas non modo confirmaretur, verum etiam contra anti-

Anno 1556

17. Ianua.

Patet ex li-

teris ac di-

plomatib.

ad ciuitas

tes missis

anno 1559.

mese Aug.

qua

quæ libertatis iura ac priuilegia multis rebus imperatis, augetur. Illis armati Inquisitores post Regis discessum miseram & iam prope exhaustam plebem reliquis fortunis omnibus exspoliarunt, ciuitates ac municipia priuilegijs fraudarunt: ciues optimos bonis exutos, carcere, vinculis, equuleo, ferro, cruce, flamma, defossionibus, mersionibus, indicta causa, & non raro etiam in tempesta nocte contra vsitatam iudiciorum formam crudeliter necarunt.

Et vt nihil sibi deesset, quo minus aperte possent contra ius libertatis ac prouinciæ totius priuilegia, suam illam sanctam Inquisitionem aperte inuehere, & simul exteris hominibus atq; adeo Sacerdotibus atq; Ecclesiasticis contra omnes superiorum Principum constitutiones atq; edicta, & iurata à Rege pacta summum imperium tribuere, sibi non modo iuris dicendi potestatem, sed etiam in omnium bona ac fortunas atq; ad eo in coniuges & liberos, in vitam denique ipsam ius vëdicare, Magistratum omnem potestatem subijcere, eamq; deinde quibus vellent, quasi sub hasta palam vendere: non uo astu veterem Inquisitionis telam iam pridem animo contextam, necdum tamen absolutam, orditi sunt. Etenim i submotis à Rege proceribus & consiliarijs, nouorum episcoporum, qui fidei Inquisitores agerent, institutione, ad religionis Catholicæ conseruationem omnino opus esse persuaserunt. Datum

Nouorū
Episcopo
rum in
stitutio.

Paulo ante
discessū re-
gium. Auto-
rib. Gran-
uellano, &
viglio, ac
præterea
tribus aut
quatuor as-
lyis cōscijs.

B. est.

1 *Vt episcopi Leodiensis, Monasteriensis, Cameracensis & Traiectensis.* est itaque negotium Sonnio Louaniensi Theologo. Is Romam profectus magna sedulitate rem breui confecit ex sententia: Prouincias prout habebat à Granuellano in mandatis repartitus est, in quo i ne sacri quidem Imperij Principū ius ac iurisdictionem intactā reliquit, nedum vt cæterorum præsulū ac Principum rationem sibi habendā puraret.

2 *Vt Granuellanum, Viglium, Cancellarium Nigri.* Episcopos nominauit nōnullos homines per omnem vitam 2 in rerum publicarum administratione versatos, nonnullos 3 tum insigni incitiam vitam impuritate, ac flagitijs cum primis nobiles. Granuellano, Mechliniensem archiepiscopatū vna cum opulentissima totius Belgij Abbatia Afflegemensis, id est, summum rerum imperiū: Viglio, Gandauensem sibi Buscoducensem episcopatum adiunctis opulentissimis abbatijs, quæ essent publicæ seruitutis & calamitatis auctoramenta, decreuit. Cæteris prout ferebat eorū institutum repartitus est: singulis 4 collationem noue præbendarum in ecclesia sua cathedrali impetrauit, vt quibus illæ consignatæ essent, Episcopo ad Inquisitionis munus in sua diocesi prebito esse cogerentur, & verò etiam duo ex illis Inquisitorum munus ac functionem gererent: cæteri bonorum proscriptorum sectores essent, ijsq; cogerentur Magistratus omnē operam, ac manū auxiliarem præbere. Ad eos episcopatus possēt quis exteri adhiberi, quo scilicet p̄textu, Hispanis ipsis huius Inquisitionis magistris ac dictatorib. cūcta puincia

3 *Hæc publico totius prouincie testimonio, publicoq; episcoporum tū habitis concisionibus, tū rebus gestis probari possunt.*

4 *Patet ex decreto Cardinaliū Romæ ea de re iussu Pontificis factū.* nullo

nullo negotio & breui tempore subijceretur. *Brabantia*

Hoc episcoporu nouum institutū contra *ac cetera =*
 omnem populi libertatē: contra ciuitatū iurā *rū prouino-*
 ra, prouincię iurata à Rege priuilegia, pactā *ciarū iura*
 que stipulationes, contra omnes maiorū ri- *et priuile-*
 tus & consuetudines, legum sanctiones, vete- *gia, quosm*
 rum abbatiarū foundationes, episcopatum *uis ecclesia*
 iurisdictiones, municipiorum immunitates, *sticos ab o-*
 Granuellanus homo exterus, nouus atq; ob- *mni iudicio*
 scuro genere natus, cū suis Inquisitionis Hi- *rū functio-*
 spanicę mācipijs, Belgij prouincijs per vim *ne, ac iuris*
 obtrudit: ciuitates ac magistratus varijs tum *dictiois po-*
 pollicitationibus, tum comminationibus in *testate ex-*
 suam sententiam trahere conatur: n. nullis *cludūt, om-*
 etiam inuitis, episcopos curat dari: ceterę *nes etiam*
 ciuitates magno numero apertē resistūt, eam *exteros à*
 que rerum innouationem tam apertē contra *magistrat-*
 omnia vetustatis iura, ac priuilegia pugnan- *bus capebē-*
 tem minimē ferendam censent. Pleręque *dis omniq;*
 etiam abbatie, ac præsertim in Brabātia, pro- *iurisdictione*
 pterea quod abbatibus demortuis nemo suf- *ne arcent:*
 ficeretur, intercedunt, & grauitè apud alios *episcopatu*
 præfules cæterosq; Brabantie ordines, de eā *um atq; ab*
 insigni iniuria conqueruntur. Et cum id fru- *ea batiarū di-*
 stra fieret, propterea quod magna vi obnite- *uisiones, ac iura*
 retur Granuellani potentia, adiunctis ipsis *illibata fore sancunt.*
 ordinibus libellum supplicem de huius insti- *iuris dicendi consuetam*
 tuti abrogatione Gubernatrici exhibēt, verū *formam in sempiternū ratam faciūt.*
 B 2 *Prināpiū, q̄quam in his*
 ea *reb immutandi nisi assentiēbus ordinib. potestate adimunt.*

uisiones, ac iura illibata fore sancunt. iuris dicendi consuetam formam in sempiternū ratam faciūt. Prināpiū, q̄quam in his reb immutandi nisi assentiēbus ordinib. potestate adimunt.

- 1
1562. 27. *Februar.* ea negat rem in sua esse potestate, & ad Regem reſcit. Itaque mox legatos in Hispaniam ad Regem mittunt, ac ſupplices rogant, vt ne contra vetera priuilegia, ac ius à maioribus traditum, eorum cōditionem innouetur
- 2
1562. 5. *Maij.* ſed aperta ſubſcriptione reſuſam patiuntur Paulò poſt, Brabantix ordines apud Gubernatricem denuò vrgent, in iudicio audiri
- 3
Libello exhibitō & ſubſcriptione facta 23
1562. *Janu.* & ius ſibi reddi obnixè poſtulāt: ſed fruſtra. Illa enim reſpōdet ad ſe minimè pertinere. Antuerpianus magiſtratus 3 varijs libellis ac poſtulationibus eiufmodi innouationem abrogandam contendit: Epiſcopos aperte 4
1562. *ite 18 Mar.* reſuſat, & verò etiam 4 legatos in Hispaniam ad Regem mittit. Ii poſt longam ſolicitationem tandem à Rege 5 vindicias ad libertatem à nouo Epiſcoporum iugo impetrarunt.
- 4
1562. *Interea verò temporis nunquam deſiit Granuellanus obliquis, nec tamen obſcuris, artibus cunctam reipublicæ adminiſtrationem ad ſe trahere: Gubernatricem Parmenſem, vtpote rerum Belgicarum non ſatis gnaram, ab adminiſtratione rerū obliquè 6 ſubmouere: Magiſtratus 7 in ſingulis ciuitatib. pro ſuo arbitrio inſtituere: ſummum 8 ſenatum à Rege non ita pridem inſtitutum; qui*
1562. *20 Decem.* *Conſilium aulicū dicebatur, cōſtabatque ex prima*
- 5
1562. *3. Auguſt. 1563.* 6 Patet ex ipſius Gubernatricis teſtimonio in Procerum ſenatu reddito. 7 Publico exemplo teſtatum eſt. 8 Patet ex procerum datis ad Regem querimonijs.

primarijs prouinciæ rectoribus (quem falsis Granueller
 persuasionibus paulò ante apud Regem nõz ni studia,
 nihil labefactarat, & senatui Hispanico seu
 viatorio subiecerat) iam apertè dissoluere ac
 disturbare: Eius omnia decreta rescindere:
 & vnus pro arbitrio, quecunque videbantur
 statuere: Hispanicam rationem officiorum,
 beneficiorumque tum ciuiliu, tum ecclesia-
 sticorum repartendorum per nouam indul-
 torum (vt vocant) formam inuehere: Eaque
 palam ad suam libidinem abuti; Indultorũ
 potestatem sibi vendicare: Viglio tamen nõ
 nullam partem concedere: Hac ratione va-
 cantium munerum ac beneficiorum erga-
 tionem interdum in lögum tempus trahere,
 Interdum primo quoque die quasi sub hasta
 & auctione, ac nonnunquam etiam iteratò
 vendere: mercedem vna cum suis Proxene-
 tis ac Sectoribus palam repartiri. Sese pro ar-
 chiepiscopo Mechliniensi ac Metropolitano
 non modo totius Brabantix, verum etiam
 vniuersæ prouinciæ Belgicæ gerere: & acce-
 pto à põtifice galero cardinalitio, Principes
 omnes præ se spernere: Ciuitatibus acerbè
 minari, siquæ Episcopis autoramentum ini-
 re recusarent: Palam iactare, Regem nisi co-
 ppijs Hispanicis ac vi externa non posse dig-
 nitatem atque imperium in Belgio tueri: Om-
 ninò necesse esse, eum à pontifice iurisiuran-
 di sacramento, quo se ad priuilegia subdito-
 rum suorum, stipulatione facta obstrinxerit,
 liberari, atque ita ditionem illam suam hære-
 ditariam

Nemo est
 in Belgio
 qui hæc nõ
 uiderit.

*Hæc eius
vox à mul-
tis audita
est & ad
peres per-
lata, & etiam
legati
regij literis
cōfirmata.*

ditarsam in provinciam redigere, & quasi manu ac bello partam, ac non auito patrimonio ad se deuolutam, ex libera seruam mancipemq; efficere, ac demum nouas leges, ac nouam iuris formam tanquam bello victis imponere. Ad eam rem imprimis necesse esse quatuor aut quinque primarijs hominibus gladio ceruicem feriri, in quorum nempe auctoritate ac vigilantia, putabat populi salutem ac libertatis omnem spem conuiescere. In summa, ipse se iam apertè spretis omnibus rectoribus ac principibus & verò etiam spreta Parmensi Gubernatrice, pro rege ac pontifice gerere, & ad inducendos in episcopatum possessionem, ac Inquisitorij muneris functionem, suos clientes, vim apertam moliri.

*Procerū
intercessio*

Huic tantæ & tam manifestæ audaciæ putarunt certè provincie Proceres omnino esse intercedendum, propterea quod facile perspicerent, nisi aliqua ratione coerceretur, haud posse vel patientissimam ac Regis amantissimam plebem in officio diutius retineri. Neque quicquam tamen vel vi vel mala arte tarunt: tantum supplicij deprecatione apud regem ipsum intercesserunt, eiusque Maiestati planum fecerunt, in tanta iudiciorum acerbitate, in tanta bonorum ciuium oppressione, rerumque omnium corruptela, vllam spem vix amplius superesse, vt in veteri officio, atque obedientia, populus retineatur: sed procul dubio cladem aliquam, ac perniciem totius

alius provinciam, nisi maturè provideatur, certam
 inltare. Ad eam rem delegatus est Barro à Mòrigni, ex ordine aurei velleris. Sed re
 infecta paulo post rediit, propterea quod in
 Hispania non minus ex Inquisitorum autori-
 tate, quam in Belgio ex Cardinalis voluntate
 te omnia gererentur.

1562. men-
 so August.

Interea autem temporis dum libertas Re-
 ligionis in Gallia constituitur, publicaque fi-
 de promulgatur, finitimæ Gallis vrbes Bel-
 gii, eam ipsam, Evangelicam religionem,
 quam prope totos quadraginta annos intra
 priuatos parietes retinuerant, iam palam at-
 que apertè publicis concionibus profiteri in-
 cipiunt, partim quod viderèt non posse se ali-
 ter à calūnijs quæ priuatis illis ac clādestinis
 eōuētibus vulgò impingebātur liberari, par-
 tim quod cernerent populi multitudinem,
 quæ illam religionem amplexa esset, haud
 amplius posse priuatis tectis occultari, ac p-
 pterea necesse esse, vel vrbes nudari ciuibus,
 eòsque apud Gallos veteres hostes confuge-
 re, vel omnino plebis studio, in cæteris om-
 nibus rebus alioqui obsequentiissimæ, hac
 certè in parte nonnihil obsequi. Mox tamen
 per summam Inquisitionis ac suppliciorum
 acerbiter paululum repressi sunt, nec ta-
 men penitus oppressi. Quò autem apera-
 tius suum studium declarabant, eò vehemen-
 tius Granuellanus suū illū nouū episcoponū
 fœtū enitebatur, & verò Antuerpianos regis
 beneficio, quo libertatē ac vindicias ab ea

seruitute obtinuerant, conabatur etiam contra Procerum sententiam priuare. Ita vt res ad grauem aliquam seditionem posse spectare videretur. Quamobrem denuò Legatus ad Regem mittitur ex Gubernatricis & Procerum cōsilio Armenterus Hispanus, qui planum faciat diutius neque posse populum in officio contineri, neque velle Proceres in Reipublice administratione locum posthac tueri, nisi Rex illam Cardinalis effrenem audaciam cohibeat: eius inusitatam crudelitatem, ac nouitatis institutum reprimat: suam denique liberalitatem ac beneficium Antwerpianis concessum reipsa confirmet.

Granuel
iani disces
sus.

Ann. 1564

Quod certè ita Regi probatum fuit, vt se aduersus Granuellanum grauitè esse cōmotum declararet, eumque confestim omni functione priuatum reuocaret ex Belgio. Ex cuius profectioe visa est inferioris Germaniæ cuncta prouincia quasi afflata amœniori aura nonnihil respirare: donec iterum Præfules illi Hispanici, Regi aurem vellicant, cōguntque pro suo arbitrio iterum Inquisitionis iugum Belgicarum prouinciarum rectoribus imperare: Episcopos iterum decernere: Edictorum acerbicatem pristinam ac præterea concilij Tridentini obseruationem iterum vrgere: Ad eam rem eorum administrum Cardinalitij quos in Belgio sui studiosissimos cum summa potestate reliquerat Granuellanus, omnem operam nauant: ac simul pro ea Reipub. constitutione quam abiens

relique

reliquerat, facile rerum omnium potestatem, & cunctam Reipub. administrationem ad se trahunt: Tres consiliariorum curias pro suo arbitrio regunt: Proceres omni autoritate spoliant: Denique pro sua libidine omnia nihil osecius quam præsente etiam & regente Granuellano constituunt: Inquisitionis atque Episcoporum negotium nihilominus quam ante urgent. In eos qui Euangelicam religionem profiterentur, omne genus crudelitatis exercent: eosque cruce, ferro, flamma nituntur extirpare. Ita ut Antuerpiæ quæ est sacri Imperij Marchionatus, præter alios infinitos quos partim interdum, partim noctu trucidarunt, eodem illo tempore quempiam medio foro ad palum reuinctum, & iam submissa lenta flamma semiustulatum (propterea quod animaduertebant & immanè supplicij atrocitatem, & viri omnibus notissimi pietatem ad misericordiam populum commouisse) etiam pugione in pectus defosso necarent. Aliumque, quem cum eo simul præhenderant, cum ab Illustris. Principe Electore Palatino, serio atque obnixissimè reposceretur (quod esset ei iam pridem addictus, & scholæ moderatorem Heidelbergæ ageret) longo ac tetra carceris squalore & simul grauissimo morbo propè confectum, vix tandem inuicti dimiserint. Nam in cæteris ciuitatibus, in quibus sibi vel plus iuris esse, vel minus periculi arbitrabantur, quæ quantæque commiserint, quid attinet per censere? Cum Camera

ei, quæ antiquissimo atq; indubitato iure ciuitas est Imperij, eiusq; legibus & sanctionibus sine controuersia paret, probum atq; honestum ciuem, propterea quod magistratum, nomine mille, ad minimum, ciuium (à quibus sortitò hoc ei muneris erat impositum) libellum supplicem obtulerat, cū postulatione ut liberè ac bona cuius pace magistratus, confessionem Augustanam, quam se sequi profitebantur, possent retinere, mox vix interiecto quatuor horarum intervallo, frustra ad Imperium Cameram prouocantem, capite truncarentur: aliàq; eiusmodi infinita, contra omnem iuris ordinem atq; æquitatem palam commiserint. Ex quibus facti omnes grauem aliam quam populi seditionem, atq; extremam totius prouinciæ cladem, nisi maturè prouideretur, orituram summopere metuebant. Ita

Ann. 1565. ut & Gubernatricis & Procerum nomine tandem Egmondanus ad Regem missus fuerit cum mandatis, qui impendètem Reipub. extremam calamitatem, nisi paucorum hominum audaciæ obuiam iretur, edictorum acerbitas paulum leniretur, tollereturque Inquisitio, renunciaret. Eì Rex benignè respondit: omnia Belgicæ prouinciæ causa pollicetur: daturumq; operam promittit, ut breuilegitimè, atq; ex sentètia, omnia constituantur simulq; dat negotiū, ut ipsi inter se in Belgio prouideant, & formulā aliquā præscribāt, qua possit salua religione Catholica, tantis incōmodis ac periculis iri obuiā. Quod præscripserint

pserint, id se sequiturū pollicetur. Ad quā rē reuerso in Belgiū Egmōdano, conuētus institutus est triū episcoporum, triū theologorū, triū iuris canonici, ac totidem iuris ciuilibus peritorū, quib. formulæ concipiēdæ negotium datum est. Paulò tamē post cū indies nō modo Inquisitorū ac præsulū Hispaniēsium importunitate, & Granuellani literis, verum etiam comminatione pontificij legati incitaretur, proposita non modo excōmunicatione, verum etiam æterna dānatione, nisi quauis ratione, vel cum manifesta totius Belgij inter necione, Inquisitionem introduceret, & vel minutissimas nouæ religionis reliquias extirparet: statim quasi mutata voluntate, formulam illam moderationis in Belgio concepitam (propterea quod, etsi grauissima quæque in Euangelicos statueret, & à superiori edictorum atque Inquisitionis acerbitate quam proximè abesset, tamen in paucis quibusdam lenior videbatur) prorsus repudiā: Datisque literis ad extremum mandat, vt omnino Inquisitio per totū Belgium decernatur: Inquisitoribus in singulis prouincijs ex supremo senatu adiungantur consilia rj, quorum sedulitate & industria in exequendo suo munere adiuuentur: Edicta pristina ad vnguem obseruentur: Episcopi in omnibus ciuitatibus inaugurentur: concilij Tridentini decreta passim edicantur: nihil deniq; ad eos omnes qui religionem Euangelicam profiteantur, eradicanos prætermittatur.

Regis decretum ex quo rursus multus Belgici emanarūt.
Anno 1565
mense Decemb.

Et

Et simul grauius Iudices ac Præfectos pro-
 uinciarum inculcat, quod edicta patris ac sua
 non fuerint seuerius exequuti, eorumque ne-
 gligentia ac remissioni omnium hæreseon cau-
 sam attribuit. His literis contra omnium ex-
 pectationem acceptis, & ad singulos provin-
 ciarum præfectos missis, euulgataque Regis
 suprema voluntate, magna omnes cepit
 mœstitia, magna animorum perturbatio, ma-
 gna denique trepidatio. Ipsi Brabantia ordi-
 nes obtulere libellum Gubernatrici, quo de-
 clarabant omnino id in ea provincia fieri ne-
 que posse neque debere. Etsi nullum respon-
 sum, nisi valde ambiguum, & quidem longo
 interiecto interuallo, abstulerunt. Idem fa-
 ctum est à Flandris, Namurcensibus, Geldris
 cæterisque finitimis populis, & quidem eti-
 am ab ipsis Ecclesiasticis atque Abbatibus.
 Breuiter ea erat publica omnium consterna-
 tio, vt sine discrimine omnes omnium ordi-
 num homines sibi vehementer metuerent.
 Videbant enim sibi nihil posthac spei in sua
 innocentia residere: neminem fore ab impro-
 borum hominum audacia & calumnijs libe-
 rum: propterea quod hoc modo cuius pote-
 stas dabatur in optimi cuiusque ædes, cubi-
 le atque arculas, vetitos libellos (quorum e-
 rat multitudo innumerabilis) conijcere, atque
 ita de hæresi suspectos reddere. Videbant eti-
 am alioqui neminem ab edictorum acerbis-
 sime immunem esse posse, quod ea non ipsos
 modo fontes, sed fontium omnium amicos,
 vicinos,

vicinos, propinquos ac necessarios, nisi se
 vellent suorum necessariorum proditores
 accusatoresque præbere, gravissimis mortis
 pœnis inuoluerent. Videbant denique vel is
 psis resipiscentibus, atque ab incepto resiliē-
 tibus omnem veniæ spem præcisam esse, eos
 que pro magno beneficio non modo igno-
 miniam, ac lætalem conscientiæ plagam, sed
 etiam capitis supplicium reportare. Quod
 sanè nec ipsa Hispanicæ Inquisitionis acer-
 bitas vnquam tulit. Deniq; ita secum reputa-
 bant, si qui, quo tempore nulla gratia, nullâ
 que potentia munus suum Inquisitorium æ-
 grè exequi potuerant, nihil tamen ad sum-
 mam crudelitatem atque avaritiam reliqui
 sibi fecerant, iam Regis aperta atque indefe-
 xa voluntate, edictorum publicorum autori-
 tate, consiliariorum ope atq; industria, epi-
 scoporum nouâ accessione, concilij Triden-
 tini splendido nomine, Magistratuum potē-
 tia, licitorum ac militum vi & armis in obeū-
 da sua functione posthac muniantur, nemini
 profectò homini libero fore tolerabiles. Ita-
 que omnes in extremo metu erant. Neque
 quisquam nisi fortè ex ipso sectorum aut præ-
 donum numero, tantam calamitatem puta-
 bat se à suis fortunis, coniugibus, liberis, fa-
 milia, ab ipso denique suo capite posse auer-
 tere. Et si qui essent, qui sibi vel propter grati-
 am, vel propter potentiam ab hac parte ni-
 hil metuerent (qui erant certè perpauca) ita-
 men ipsi facitè videbant, eiusmodi acerbita-

rem sine seditione, ac tumultu populari minime posse consistere. Ex quo profecto nihilo leuius sibi suisque fortunis, quam cæteri damnatum metuebant. In hac tanta omnium consternatione ac publica totius prouinciæ constitia, cum ex opulentioribus mercatores cõ plurimi, qui suam maximè rem agi videbãt, sitosque iugulos vel potius arculas, ac scrinia per iugulos peti, discessionem pararent: factum est, vt nonnulli ex nobilitate tum publico omnium, tum suo etiam priuato periculo commoti, præsertim quod & ad eos querelæ vulgi maximè referrentur, & quodcumque ex seditione periculum ortum esset, id ad eos propter domicilia quæ plerique in agris habebãt prædæ omnium ac latrocinij exposita, maximè pertineret: putarunt coniunctis animis ipsam Gubernatricem coram esse adeundam, planumque faciendum, quanta clades ac perniciies Regi, regijs subiectis, ciuitatibus, populis, ac toti prouinciæ instaret, nisi huic regio edicto maturè intercederetur. Itaque cum inter se societatis ad hanc rem fœdus inijissent, promississentque se omnem duros operam vt seruata quam Regi debebant fide, & Inquisitio instituta tolleretur, & edictorum leniretur acerbitas, conuenerunt Bruxellam nonis Aprilis, propè trecenti nobiles, ijque libellum supplicem duce Brederodio, Gubernatrici exhibuerunt: quo certè nullam vel sibi vel populo libertatem postularunt, nullam religionis innouationem poposcerunt, nihil denique

Ann. 1566.
Nobiliũ
conuētus
& libellus
supplex.

nſq; regię Maieſtati ex ſua autoritate preſcri-
 pſerunt. Tantum breuiter cōmemoratis gra-
 uiffimis quæ pro foribus inſtabant incom-
 modis, atq; periculis, ſupplīces rogarunt vt
 Inquiſitorum munus quod eſſet manifeſte
 contra Regis dignitatem ac patrię ſalutem,
 abrogaretur: Ediſtaque alia de religione ex
 Regis & ordinum totius prouincię arbitra-
 tu decernerentur, quibus eſſet omnibus Bel-
 gii incolis quacunque eſſent cōditione, poſt
 hac viuendum. Interea tamdiu ab ediſtorū
 executione ſuperſederetur, donec ordines re-
 gionis pro more maiorum ac omnium bene
 conſtitutorum populorum conſuetudine, ad
 eam rem ex Regis ſententia decernendam
 conuenirent, ſimul cum aperta proteſtatio-
 ne, ſi quid ex eorum poſtulationis neglectu
 reſpub. detrimenti caperet, ſeſe nullo iure e-
 ſus nomine poſſe inculari, vt qui hoc ſuo indi-
 cio eſſent officio abundē functi. Hanc no-
 bilitatis petitionem ita æquam & iuſtam
 cenſurē, non modo pro ceteris omnes, ſed
 ipſa Gubernatrix, ſenatus omnis, atque om-
 nis denique populus, vt frequentibus omni-
 um principum ac conſiliariorum ſententijs,
 Gubernatrix polliceretur ſeſe quod pete-
 rent quoad in ſua eſſet poteſtate facturam,
 miſſuramque ad Regem legatos in Hiſpa-
 niã, qui totam rem proponerent, da-
 turamq; operam vt poſtulata conſequeren-
 tur. Simulq; ad eam rem legati decreti ſunt
 Baro Montigniacus, & Marchio Bergenſis.

Interea

Interea fore vacationem ab edictorum acerbitate atque Inquisitionis carnificina sancte, & quidem promulgatis ad eam rem rescriptis, pollicebatur. Ita ut repente pro omnium summa moestitia, incredibilis coorta sit alacritas: omnesque bene sperare coeperunt, & verò non solum illi qui patria excedere cogitarant, eam cogitationem abiecerint, sed non pauci qui pridem ante excefferant, de reuersione cogitarint. His rebus grauiter commoti Cardinalitij, atque Inquisitionis Hispanice administri, caeteraque episcoporum ac selectorum turba qui iam optimi cuiusque atque opulentissimi bona sanguinemque spe certa deuorant, varia coeperunt agitare consilia, quibus tantam praedam, & tam opima spolia, e faucibus erepta possent recuperare. Nobilium itaque factum grauibus calumnijs apud Gubernatricem accusant: rem ad manifestam seditionem spectare contendunt: Nichil aliud agere eos, quam ut tumultu populari concitato in fortunas opulentiorum inuadant, & alienorum bonorum praeda per dolum conquisita, sua nomina, nouis confectis tabulis dissoluant: Immo verò & sacrificorum omnium caedes; templorumque & urbium vastationes moliri: aliaque multa eiusmodi comminiscuntur, quae tanto artificio non pessimae mulieris animo infigunt; ut relicta Bruxella, antiquissima Ducum Brabantiae sede, non semel statuerit, in urbem aliquam munitam confugere. Quod certe quidem

dem perfecisset, nisi procerum persuasione,
 quibus erant propius cognitæ, totius regio-
 nis res, ac rationes, confirmata, animum res-
 sumplisset.

Cum autem viderent eiusmodi varias atq; Calūniæ
 que impudentes calumnias re ipsa, & nobili aduersa-
 rum modestia protinus euanescere, grauiter riorum.
 apud Parmensem exagitant, partim quidem
 tam celebrem, ac frequentem nobilium con-
 uentum, partim autem fœderis initi societa-
 tem, neque hæc ipsa tamen satis magnum
 ad iustam criminationem pondus obtinere
 vident. Itaque in hoc vno insistent, ac vnum
 hoc accusationis caput statuunt: quod petie-
 rint iniuri ordinum libera ac legitima comitiæ
 eam vocem esse seditiosorum animorum cer-
 tissimum inditiū: nihil enim tam imminuere
 Regis imperium ac Maiestatem, quàm libe-
 rum ordinum conuentum, quo vel potentis-
 simi quique Reges ac Principes soleant in or-
 dinem cogi. Nec verò cuiquam obscurum es-
 rat, Granuellanum & Viglium crebris sermo-
 nibus vsurpare solitos, vnum illud in primis
 Regi cauendum, ne ordines Belgicæ provin-
 ciæ, pro more maiorum conuocarentur. Hæc
 fuisse Carolo quinto contra superiorum prin-
 cipum ac ducum morem, vnicam imperans
 diuersionem, qua pro arbitrio, quod placeret
 decerneret, quod videlicet comitorum so-
 lennium legitimam coitionem ac libertatem
 prorsus præcidisset, atq; ex suo simul & eorū
 quos ipse sibi delegisset arbitrio omnia sta-

C

secret:

tueret: eandem etiam Regiam esse inuen-
 dam, si tantam tectam dignitatem suam tue-
 ri uelint, neque quicquam tantopere debere
 odisse, atque comitorum liberorum mentio-
 nem. Cum autem se animaduertent, ne hac
 quidem via multum proficere, propterea
 quod vno ore omnes comitia desiderarent,
 & quiuis non planè væors facile cerneret,
 nec vlla re alia æquè stabiliri Principum di-
 gnitatem, atque comitijs publicis & liberis:
 nec illos tantopere metuere imminutioni
 Regiæ dignitatis, ac sibi suisque rebus (fuis-
 set enim & administrationis tanto tempore
 gestæ & auersæ palam pecuniæ publicæ in
 comitijs reddenda ratio, & repetunda-
 rum ac peculatus dicenda causa) aliam
 sibi viam per tuniculos ineundam puta-
 runt, qua & sanctos nobilium atque op-
 timorum quorumque ciuium conatus elu-
 derent, & comitorum solennium conser-
 uationem auerterent. Sunt nimirum Gubernatrici
 authores, vt singularum prouincia-
 rum ordines sigillatim conuocet. In eum
 cœtum nisi delectum vocatumque, nemi-
 nem admittat. Itaque ijs anthoribus co-
 mitia tumultuaria prouinciaticum instituun-
 tur. Ad ea nonnulli delecti appellantur:
 quorum autem vel maximè intererat adesse,
 qui que antiquo iure & perpetua consuetu-
 dine adesse semper consueuerant, præter-
 mittuntur: nonnulli etiam palam egredi-
 untur: nonnullis silentium imponitur:

spati

Ann. 1566.
 mēse Maio

spatium deliberandi cum cæteris collegis,
 & prouinciæ ordinibus ac magistratibus
 plebis, quemadmodum ferebat omnium
 comitorum vetustissima certissimaque con-
 fuetudo, omnibus indiscriminatim adimi-
 tur. Præcipuæ etiam Belgij prouinciæ
 quarumque res maxime agebatur, Braban-
 tia nimirum, Hollandia, Phrisia, Ghel-
 dria, Zelandia, ditionesque Limburgens-
 sis & Luxemburgensis negliguntur, neque
 omnino conueniendi potestas datur. Ita-
 que ad nonnullos paucos, quorum ple-
 rosque constabat ex composito suborua-
 tos esse, refertur de approbanda moderati-
 onis edictorum concepta formula, quæ ad
 speciem quidem videretur esse paulo leni-
 or, ad sensum autem & veritatem, erat su-
 perioribus edictis etiam acerbior, hoc vno
 tamen lenior quod pro flammis, crucem, la-
 queos, ac patibula, pro Inquisitione visita-
 tionem substitueret: profugis verbo qui-
 dem bona non eriperet, ea tamen cautione
 circumsepiret, vt nemo non stultissimus fa-
 cile posset animaduertere nihil aliud quæri,
 nisi occultiores ad pristinas proscriptio-
 nes, atque vsitatam crudelitatem cuniculum.
 Præsertim cum iam manifestè ad prouincia-
 rum Præfectos ac Prætores scriberet Guber-
 natrix, vt pro veteri suo more ex edictis re-
 gij de religionis causa cognosceret, neque quæ-
 quam, etiam si forte ipsamet aliter iuberet, de
 pristina seueritate remitteret. Cum aperte In-
 quisito,

*Hæc aperte
ac palamin
tēplis Ant
uerpiæ, mul
tisq; alijs lo
cis audita
sunt.*

quisitorum furor atque audacia, nihilò leuius quàm antehac impunè grassaretur: cum monachi ac cæteri concionatores non modo nobilitatis ordinem contumelijs proscinderēt, plebēmq; in eos qui libellum supplicem exhibuerant armarent, sed etiam Principes ipsos nominatim seditionis, perfidiæ ac rebellionis ex suggesto aperte insimularent, n̄sque perniciem atq; extremam cladē à rege palā comminarentur: cum denique certissimis indicijs omnes cognoscerent, & multorum etiam literis ac sermonibus vndique confirmaretur, nihil aliud agi quàm vt plebi aliqua ratione illudi posset, vt exinde collectis viribus nō modo in plebem, sed vel maximè in principes quosque viros, tāquam in perduelles animaduerneretur. Tandem tamen cum iam quid agendum esset, inter se decreuissent, proponunt etiam Brabantix ordinibus formis iam illam moderationis: sed confestim non expectata eorum responsione promulgant. Dūm hæc autem geruntur, n̄ qui religionem Euangelicam pridem professi, priuatis ædibus hæctenus se continuerant, certa spe fore, vt aliquando causa propius cognita calumnijsq; quæ illis falso impingebatur detectis, religionis suæ quam verbo Dei parati erant confirmare, libertas non minus eis concederetur, quam Gallis à Rege galliarum publica ordinum omnium assensione concessa fuerat: cum iam se animaduernerent sua spe, atq; expectatione delusos, indies grauioribus calumnijs

lumnis opprimi, neque ullam sibi vel in Regis clementia vel in comitiorum expectatione, non modo æqui iudicij, sed ne audientia quidem spem restare, neque tamen desinere passim omnes Euangelij prædicationem poscere, ita ut iam nullis amplius ædibus priuatis rãta multitudo capi posset, cœpère nõ nulli primum quidem in Flandriæ extremis finibus, quibus maximè grassata fuerat Inquisitionis laniena, ac mox in Brabantia, Hollandia, cæterisque omnibus prouincijs, ad prædicationem Verbi diuini in agris conuenire, suamque doctrinam publicè proponere, ut & calumnijs vanissimis aliquando se vel ipsis aduersarijs iudicibus liberarent, & simul qui, quales, quoue numero, & qua dignitate essent, omnibus planum facerent. Ad eos conuentus initio quidem inermes, mox tamen, cum dirissima quæque aduersarij palam comminarentur, nonnulli vel gladio, vel conto, vel fuste (ut solent qui ad iter se accingunt) paucissimi certè sclopiis armati accesserunt. Eorum autem numerus paulo post ad multa hominum millia excreuit.

Hos cum viderent Cardinaliij haud facile aperta vi opprimi posse, propterea quod & numero, & gratia, & potentia, & æquitate causæ, & vitæ probitate, & denique actionum integritate magnas sibi vires acquisissent, maximè verò quod magna nobilitatis pars (cuius non modo studium pacis publi

Artes Cardinaliis, ad opprimendos Euangelicos.

ea, quod exhibitio libello supplici nuper tes-
 tati erant, sed etiam omnes actiones in vari-
 as calumnias rapiebantur) non solum eis
 non aduersaretur, sed potius etiam aperte
 faueret, iterum ad dolos ac fallacias anis-
 mum adiecerunt: nobilitatem (quæ in iis
 rerum turbis, quomodo sibi consuleret,
 & atroces aduersariorum calumnias ac vi-
 olentam audaciam à se auerteret, consula-
 tura, Sanctotrudoni celebrem conuentum
 agebat) varijs artibus circumueniunt. Ac
 primum quidem eò conantur impellere, vt
 se concionum publicarum hostes gerant,
 easque vi armata dissipent. Quod cum
 frustra fieret reluctantis nonnullis, qui
 eam religionem palam profitebantur, al-
 lia via adorti sunt. Simularunt eorum
 opera vt se velle ad componendas popu-
 li turbas. Itaque propositis nonnullis
 mandatis, impetrant vt ad Parmensem Gu-
 bernatricem legati ex ijs mittantur, qui tan-
 dem de omni re ex æquo, & bono, vti è re
 publica maximè fore videretur transigant.
 Cum ijs Bruxellam bona fide profectis pa-
 ciscuntur. Gubernatrix postulat, vt om-
 nem tumultum popularem pro viribus re-
 primant. Regi Regijsque magistratibus
 omnem obseruantiam præstent, armorum
 cogitationem abijciant, sinistram suspicio-
 nem omnem deponant: Regem eorum fa-
 ctum probare, & verò etiam boni officij
 loco ducere sibi certo persuadeant: illa via
 cissima

Hæc transa-
 ctio imita-
 est Bruxel-
 le 24. 25.
 et 26. Aug.
 1566.

cissim eis stipulantibus, liberas fore conciones, quibuscunque locis hactenus fuerint, pollicetur, imo verò ex autoritate magistratus loca singulis civitatibus ac municipijs, quibus antè conciones habitæ fuerint, iri destinatum, quibus sine omni metu suas prædicationes possint exercere: Religionis professionem nemini fraudi fore, modo ut se cæteròquin in officio continent, neque in templa inuadant, aut quicquam posthac moueant: sit utrinque solennis stipulatio. Illi fidem iureiurando suæque deuotione præstant. Parmensis ad suam asseuerationem, etiam consilium Procerum qui fidem suam interponunt, adhibet, & simul diploma Regio sigillo confirmatum, tradit. Paulò etiam post singulis prouinciarum Rectoribus, ac Magistratibus datis literis promulgari hanc transactionem iubet, & secundum eam, Rempublicam omnem administrari, & post etiam publico edicto inhiberi, ne alteri alteris nomine Religionis maledicerent, vel vllum comitium facerent, cum omnes vtriusque Religionis in tutela ac protectione Regia esse declararet. Contigit aurem

Patet ex diplomatum exemplis & edictis magistra tuum promulgatis, & post publice excusis.

Abolitio edictorum Antuerpiæ promulgata est ultima Augusti 1566.

C 4 interea **Bruxelle**
 24 Aug. presente comite à Mansfeld, nomine Regiæ Maiestatis & conciones permisse à Gubernatrice 25. August. 2 Alterum edictum de non conuiciando Antuerpiæ 3. Septemb. **Bruxelle** 6. Septemb. publicatum est. In cæteris ciuitatibus pro ratione interualli locorum.

1 *Antuerpie* **11. 12. 13.** **Aug. 1566.** **2**
Antuerpie **20 August.** **Breda, Bū**
scod. cis **22**
23 *in Hol-*
lan. & Ze-
landia **25.**
26. &c.
3
Antuerpie
& Breda
in Braban-
tia, & in
plerisque
Hollandiæ
locis.
4
Gandavi in
Fland. Ha-
ge comitū
in Hollan-
diæ, Lire
in Brabantia etiam Mechliniæ iussu magistratus factum con-
stat. § 25. August. 1566. & 28. & insequentibus diebus.

interea dum hæc Bruxellæ transactio iniretur, primum quidem in occidua 1 Flandriæ parte, deinde etiam in alijs permultis 2 ciuitatibus prope eodem tempore, imagines, statuas, atque altaria è templis eueriti, astū ne aduersariorum, qui iam pridem omnes occafiones accusandæ plebis erant aucupati, vt specioso aliquo prætextu militē cogere possent, an verò prauo nonnullorum zelo, qui existimabant non posse se nisi euerfis idololatriæ instrumentis pœnitentiam peccati cōmissi ritè profiteri, incertum est. Illud profecto cōstat in multis 3 ciuitatibus sacrificos primum cœpisse pretiosissima quæque signa ac vasa ex templis asportare, deinde consecutos pueros atque infimam plebem cætera plæraque discicisse: in nonnullis etiam magistratus pontificios, & quidem religioni euāgelicæ aduersissimos, 4 autoritate publica statuas, imagines, cæteraque signa demolitos esse. Eorūque autoritate atque exemplo nonnullos bonos ciues, summi magistratus decreto id factum ratos, idem præstitisse. Cuiuscumodi seres habeat, omninò fuit hæc occasio Cardinalitiorum, ac Inquisitionis machinatorum instituto quàm maximè opportuna. Cōfestim enim milite raptim collecto plærosque eorum qui huic iconomachiz operam præbuerant § comprehensos, ac

ac in vincula coniectos, in crucem sustulerunt: Neque tamen vllis quæstionibus aut tormentis vnquam extorserunt (quod maxime expetebant) vt confiterentur vel ministros Ecclesiarum, vel consistoria, vel ex ijs qui nomen aliquod inter Euangelicæ religionis studiosos obtinerent, huiusce rei autores fuisse. Quin potius vno ore omnes falsi sunt (quod vel ex eorum concionibus ac studijs omnibus quibus eiusmodi factum improbabant, apertissimè liquebat) ijs inuitis ac dolentibus fuisse factitatum. Itaque Gubernatrix non desijt, i cœptam ex transactionis forma constituendæ Reipub. rationem perse-
 qui. Eoque nonnullos ex proceribus, nonnullos ex confœderata nobilitate, publica autoritate in ciuitates amandat, qui res ex præscripto transactionis constituent, loca templis ædificandis atque habendis concionibus plebi consignent, fidèque publica ab omni metu ac periculo securos esse iubeant, ac præfidiario milite nequaquam se grauatum iri pro certo affirmant. Quibus certè rebus omnis populus mirificè exhilaratus cœpit quasi ex turbulenta tempestate in portum tranquillitatis appulsa non nihil se recreare: metum omnem deponere: fide publica accepta dataque, & obsignatis tabulis confirmata, templa construere: religionem liberè ac tranquillè exercere.

Neque tamen propterea vel sumptis de
 Imaginum euerforibus grauissimis suppli-

Patet ex
 posterioribus
 edictis
 de non con-
 uiciando,
 ex templo-
 rum conser-
 sione, ex
 pactis cum
 plebe inie-
 tis.

eius, vel editis tam certis ad Ecclesiarum te-
 standam innocentiam confessionibus, aduer-
 sariorum furor conquieuit. Quin verò exulta-
 bundi quasi iam oblata esset sponde occasio
 puniendorum rebellium neque quicquam à
 nobilitate (quæ illam iconomachorum inso-
 lentiam sibi displicere non obscure testaba-
 tur) posthac foret metuendum, paulatim
 & tamen aperte ac palam militem nuper col-
 lectum magno numero auxerunt, præsidia
 urbibus hoc prætextu quod in iconomacho-
 rum insolentiam tantummodo vellente an-
 ma duertere, palam imposuerunt, seseque ne-
 cessarijs omnibus communiuerunt, donec
 rebus ex sententia constitutis, conspicua
 ti plebem, iam in fide publica tum Proce-
 rum, tum ipsius Gubernatricis, tum denique
 Regij nominis, sigilli atque diplomatis tuto
 acquiescere: nobiles etiam qui nunquam ita
 proteruè ac perfidè se delusum iri arbitraban-
 tur, nihil mouere: aperte præ se gesserunt quid
 haberent in animo. ijs enim locis quibus mi-
 nus esse sibi metuendum existimabant: quia
 huius Magistratum pro suo arbitratu consti-
 tutum habebant, primum quidem: nouis pro-
 mulgatis, & quidem admodum ambiguis
 edictis, atque illusorijs interpretationibus, di-
 plomatis de transactione promulgati auto-
 ritatem conuellere, multis locis tabularum
 fidei publicæ obsignationem de die in diem
 extrahere, & varijs cauillationibus miseros
 ciues ludificare, plarisque locis Magistra-
 tus,

tus, quos norant esse æquiores, abrogare, homines improbiſſimos, & ad omnem audaciam instructos, contra ciuitatum instituta pro sua libidine in eorum locum sufficere. Actum demum quasi perruptis repagulis per summam licentiam armata manu conciones disturbare, ministros ac deinde ciues ipsos contumelijs omnibus lacessere, telis sauciare, postremo aperto latrocinio in eos grassari, multos in vincula, multos in crucem agere, complures exilio multare, nouas iurisiurandi formulas, quibus Pontificiæ religioni se obstringerent, contra pacta conuenta, firmataque præscribere: & eos qui obire recusarent pro hostibus ac perduellibus Regiæ Maiestatis habere, infantes semel sacro baptismatis fonte tinctos rebaptizare: quicumque religionem Euangelicam profiterentur ijs arma omnia adimere: cæteram plebem in eos tanquam in hostes publicos armare. Nec enim iam soli sacrifici & concionatores de suggesto plebem in eos quasi proclamato celesmate ad arma concitabant, sed multis etiam locis ipsi magistratus qui ad Cardinalitiorum Inquisitorumque libidinem constituti erant, dato classico ad seditionem ac tumultum popularem aduersus miseros Euangelicos, quibus per contumeliam nomen Geusijs, id est mendicis, iam pridem dederant, omnem licentiam concedebant. Atque
hinc

hinc profecto duxit originem funestissima illa florentissimæ prouinciæ atque extrema calamitas. Tum enim primum cœpit celebris illa Valencenarum vrbs à suis popularibus ac ciuibus hostili more obsideri, propterea scilicet, quod tam crudelem militem eo numero qui imperabatur, quatuor nimirum equitum cohortes, & quinque pedum vexilla non confestim mœnibus accipere annuissent, sed diem ad deliberandum sumpsissent, ac nonnullas causas afferrent, quo minus id sibi esset integrum, præsertim cum haberent atrox ac funestum militaris audaciæ exemplum in vicinia. Idem enim ille miles, qui eis contra leges ac priuilegia, contra denique fidem nuper datam obtrudebatur, paulo ante in agro atque oppido vicino Sæcto amandi miseris hominibus, quicumque religionem profiterentur per vim omnia eriperat, vsque eò vt etiam tenellulis infantibus caligas è cruribus detraheret: matronas ac virgines horrendo Beniamitarum exemplo alteri post alteros vicissim constuprarant, ac demum ad tympani fremitum sub hasta venundederāt, nonnullos lenta flamma paulatim ustulatos necarant, gravidis matronis ferro vterum aperuerant. Quorum horrendis vestigijs merito profecto exterriti Valencenenses, supplices rogabant, ne cogerentur eiusmodi militem, mœnibus ac tectis accipere, cuius auaritiæ, libidini, atque crudelitati videbant se, suam vitam, cōiuges, liberos, et conscientiam

conscientiam denique ipsam fore mancipandam, præsertim cum ante quadriennium, ea conditione militi præsidario stipendium de suo persoluisent, ne post amplius vlllo milite gravarentur. Nec tamen ita plane recusarunt, quin aperte & Parmensi Gubernatrici, & cæteris prouinciæ primarijs Rectoribus supplices nuntiarint paratos se esse ad recipiendū illorum aliquo duce, quocumque etiam numero militem, modo vt ne fraudi esset Religionis libertati, quæ iam illis ipsius Parmensis edicto, regij diplomatis fide, procerum ac nobilium asseueratione, atque omnium denique magistratum assensione paulo ante concessa fuerat. Sed ne tantillum quidem hac æquitate atque modestia profecerunt, verum protinus vt hostes ac perduelles publicè proscripti sunt. Ciuitas obsessa donec tandem cum Gubernatricis literis, quæ clementiam omnem spondebant, illecti se in fidem Norcarinij qui eos obsidebat dedissent, multi gladio percussi, multi in crucem acti, multi ignibus concremati, infiniti per licentiam militarem sclopis traiecti sunt, neque quicquid omnino in eos prætermisum est, quod quidem solet furor militaris in expugnatis ciuitatibus perpetrare. His tot ac tam crudelibus exemplis commoti plerique, cum iam se cernerent circumuentos neque publica fide, nec pactis, conuentis iuratisque, nec regijs edictis ac diplomatibus, à militari furore atque audacia satis tuto esse, suos aduersarios

farios magna vi ac bellico apparatu hostilia
 quæque aduersus eos vndequeque moliri,
 & verò etiam perpetrare, nullam sibi salutis
 spem vsquam amplius restare (sefe enim ita
 aperte ab aduersarijs, non modo vt hæretis
 eos, sed vt seditiosos, publicæ pacis pertur-
 batores, templorum euerfores, ac Regiæ
 Maiestatis perduelles haberi, ac tamen si
 suam innocentiam sæpius ac multis certissi-
 misque indicijs, & reorum etiam confes-
 sionibus testatam fecissent, seseque vltro le-
 gitimis Iudicium sententijs subijcerent, ni-
 hilominus tamen apud Regem de eius-
 modi atrocissimis criminibus eorum no-
 mina esse delata intelligebant) putarunt
 sibi ad preces, ad vota, ad lachrymas, &
 supplicationes esse confugiendum, Regis
 que iram calumnijs aduersariorum vehe-
 menter inflammatam supplicij deprecatione
 ac sincera purgatione leniendam. Itaque
 libellum supplicem exhibent, quo Regis cle-
 mentia implorata, suam testantur innocen-
 tiam, calumnias aduersariorum, præsertim
 quæ templorum vastationem spectabant, a
 se auertunt: nullam in se non modo culpam,
 sed ne suspicionem quidem rebellionis meri-
 to deriuari posse docent: fidem, obedientiam,
 atque obsequia promptissima Regiæ Maiesta-
 ti, quacunque tandem in re supplices defe-
 runt: hoc vnum obsecrant, vt Religionis suæ
 quam verbi Dei explorationi subijciunt, exer-
 cendæ libera potestas detur, ne conscientia
 iniquo

in quo imperio grauetur, pro quo beneficio nomine gratitudinis ac certi iudicij suæ erga eius Maiestatem obseruantia præter omnia ordinaria munera, solita vectigalia, atque onera, tricenis centena florenorum millia intratum tempus fisco Regio se repræsentaturos & ad eam rem satisfaturos, templam nulla occupaturos, sed omnem obedientiam, fidem atq; obseruantiam sedulo ac sollicitè præstituros pollicentur. Eum libellum singulis magistratibus prope singulæ ciuitates exhibet, ac supplices ab eis postulant, vt ad hanc rem suam operam, ac fidem miseris suis ciuibus præstare non dedignentur. Idemque à Proceribus & ab ipsa Gubernatrice flagitant, & ne quicquam inexpertum relinquât quo suam erga Regem fidem toti orbi testatam faciât, etiam missis legatis ac literis nonnullos Germaniæ Principes, quos à sua Religione non planè abhorreere iudicabant, obnixè orât, vt illi etiam Regis clementiam pro se suaque innocentia dignentur deprecari: & si qui apud Regiam Maiestatem æquitati & clementiæ ab aduersariorum calumnijs locus sit relictus, imminentem calamitatem à suis cetericibus deprecatione auertere. Denique vbi ne hæc quidem ipsa vident vllum fructum facere, quin potius animos aduersariorum grauius exacerbare, & in deterius omnia rapi, quasi oblata illa pecuniæ summa suas opes atq; potentiam ostentare, ac regiæ Maiestati minari vellent, & interpellatis Germaniæ Principi

Mense No
uemb. 1566

Mense De
cemb.

Principibus, contra eius voluntatem abuti, neque vllum vel purgationi vel deprecationi locum sibi apud suos magistratus reliquū esse, eorum aures, oculos, atque animos totos esse aduersariorum criminationibus occupatos, tandem lachrymabiliter apud Brederodium cæterosque nobiles, qui ex Gubernatricis mandato, fidem suam superiori transactioni apud plebem interposuerant, tā iniquè ac perfidè contra publicam fidem datam, & pacta conuenta iuratæque secum agi exostulant, rogantq; vt fidem suam quā Gubernatricis ac procerum mandato interposuerunt, exsoluant. Brederodius nobilium nomine literis ad Parmensem datis in colloquium admitti postulat: passus autem repulsam, postulata plebis, adiuncto etiam nobilium supplici libello, ad eam mittit, de tā aperta iniquitate exostulat, rogatque vt fidem suam possint liberare, vt ex transactione, ac publicis pactis cum populo agatur: ne cuiquam religio sua ac religionis administratio fraudi sit: libertas promissa Religionis concedatur: miles contra iurisiurandi fidei datam collectus exauretur. Denique ex æquo & bono & ex pactis iuratis Respublica administretur. Illa responso dato ambasques quaerit, aucupia verborum nectit, non religionis administrationem, sed tantum conditiones permissas esse: de Baptismo, de Cæna Domini nihil actum. Itaque à plebe primum pacta esse violata. Breuiter non obscure præ

ANN. 1567
8. Februa.

16. Februa.

re præ se fert, nōs pactis se posthac teneri non
 velle, sed ex suo arbitrio quando se potentio
 rem esse facile sentiat, cuncta administrare
 ac demum significat & Brederodium & om
 nes nobiles, quotquot libellum illum suppli
 cem nuper exhibuerint, seditionis autores es
 se, ac propterea pro perduellibus ac læsæ Ma
 iestatis reis atque hostibus patriæ à se habe
 ri & tanquam in eiusmodi criminis conui
 ctos, Regem proculdubio esse animaduersu
 rum: se interea sua autoritate pro arbitrio v
 suram. Hæ literæ ad Brederodium cæterosq;
 nobiles confœderatos missæ mirum dictu
 quâtopere eos perturbarint: videbant enim
 se iam apertè delusos esse, fidem suam popu
 lo obstrictam, hinc pro perduellibus ac læsæ
 Maiestatis reis, hinc pro perfidis, qui que va
 na pollicitatione plebis animos lactauerant
 eosq; aduersariorum mactationi, & lanienę
 obiecerant, haberi: pacta conuenta, Regium
 nomen, sigillum, diploma in nullo precio es
 se: transactionem factam, pro esca, qua ille
 cti in retia inciderint, per ludibrium haberi:
 nullum non modo purgationibus, sed ne de
 precationibus quidem locum restare: præte
 rea apertè se pro hostibus haberi, omnia v
 bique loca militibus paulatim obsideri, qui
 bus propediem ita vndique cingantur, vt ne
 exitus quidem ad fugam reliquus sit futurus.
 His angustijs pressi, tandem etiam extrema
 necessitate coguntur tumultuarium militem
 conscribere, non quidem vt hostile quicquã

D

tentent,

tentent, sed vt tandiu se à vi, atque iniuria ad-
 uersariorum tueantur, donec vel æquitati lo-
 cum, vel effugio viam inueniant. Quod si al-
 lio qui Regias ciuitates inuadere voluissent,
 nemo est rerum in Belgio ita rudis atque ho-
 spes, qui possit ignorare, multas ciuitates mis-
 sis legatis eorum fidem implorasse, precatas-
 que vt tantummodo liceret concessu atq; au-
 thoritate Brederodij, qui nobilitatis con-
 fœderatæ dux erat, se contra insolentem ad-
 uersariorum ferociam armis tueri. Valence-
 nenses etiam vnum aliquem ex nobilitate du-
 cẽ poscebãt, multasq; aliæ ciuitates inter cete-
 ras, & viribus & potentia, & ciuium nume-
 ro facillè principes idem postulabant: &
 sanè plæræque in eorum si uellent, erant po-
 testate. Nec tamen cuiquam tale quid vn-
 quam vel verbo permissum est, nisi quod
 Buscoduncensibus datus est vnus qui ciuita-
 tem & Regis & Confœderatorum nomine
 aduersus exterorum militum insolentiam tu-
 raretur, & aditum si fortè intercluderetur
 Nobilitati patefaceret. Cæteri omnes reie-
 cti sunt, non quod esset difficile munitissi-
 mas quasque ciuitates occupare, præsertim
 si Auracæ Princeps, quem nunc cunctæ
 seditionis authorem impudentissimè menti-
 untur aduersarij, vel cogitatione tantum con-
 cepisset contra Regis ac Parmensis volunta-
 tem quicquam tentare, cum ad eius pedes se
 abijceret vniuersa ferè prouincia, eius fidem
 atque auxilium aduersus tam violentos præ-
 dones

donec ac perfidos tyrannos imploraret: et se
 suaque omnia committeret: ipse etiam præ-
 ter Hollandiam, Zelandiam agrumque Trā-
 sifelanum, quibus locis præfectus erat, quæ-
 que vel maximi ad occupandam vniuersam
 prouinciam momenti esse nemo sanè nescit,
 Antuerpiam, Mechliniam, Buscoducum,
 multasque alias præcipuas ciuitates vel solo
 nutu in sua potestate posset retinere. Sed no-
 luit optimus Princeps in sua erga Regem fi-
 de, vel tantillum desiderari. Dedit quidem
 ea consilia, tum ipsi Gubernatrici tum ciuita-
 tibus, quæ si valuissent, facile potuisset &
 Hispaniensium affectarum audacia, atque
 cupiditas tyrannica refrenari: & omnis pro-
 uincia in fide Regia pacata ac tranquilla re-
 tineri. At verò vt vel arma ipse sumeret
 vel ciuibus sumendi potestatem daret, om-
 nino adduci nunquam certe potuit. Eius
 auctoritatem atque moderationem porro
 quam potuerunt proximè insecuti sunt eti-
 am cæteri nobiles confœderati: nisi quod
 vi ac necessitate tandem coacti ea arma sum-
 pserunt, quæ non ad inuadendas ciuitates,
 aut vim inferendam, sed ad propulsandam
 à suis capitibus aduersariorum ferociam, &
 viam ad effugium ferro aperiendam essent
 necessaria.

Atque hæc quidem ferè vsq; ad Albani adue-
 ntū ita vt diximus gesta sunt, quæ quidē puta-
 uimus esse paulò diligentius exponenda vt

Probatio
 ex ijs reb.
 quæ antè
 Albani ad-
 uentum ge-
 sta sunt, q
 sint tumul-
 tuum Bel-
 gicorū au-
 thores,

ab omnibus intelligatur, quam iniquè nobiscum agant aduersarij, qui cum pro sua libidine omnia gesserint, acerbissima tyrannide, totos quadraginta annos nos oppresserint, ac tandem grauissimam tempestatem varijs dolis ac machinationibus excitarint, qua nos, nostras fortunas, coniuges ac liberos concussos sibi manciparent, & florentissimam Belgij prouinciã in funestissimam calamitatẽ acturpissimam seruitutem adducerent, iam tamen etiam non desinunt nos atrocissimorum criminũ passim apud omnes totius Europæ Principes ac populos arcessere, & in nos suarum cupiditatum fructus & criminũ culpam deriuare. Quiritantur scilicet quod non toto corpore totoque vt aiunt iugulo, eorum gladios exceperimus. Dolent nos sibi ereptos: tantũ facultates ac prædia eorum auaritiæ permisisse: vitam, coniuges, liberos, animam denique ipsam atque conscientiam eorum furori, libidini, tyrannidi atque impietati non concedidisse. Alioqui quid est in quo criminationis caput statuum? an in societate atque confœderatione Nobilium? At legantur confœderationis tabulæ. Ipsiã profectò nobis tacentibus loquantur, nihil eõs tentasse, nihil egisse, nihilque cogitasse aliud, nisi vt Regi omnem obseruantiam, fidem atque obedientiam præstarent: tantum summæ crudelitati, auaritiæ & cupiditatibus nõ nullorum improborum ipsa Regiæ Maiestatis ope atque autoritate voluisse intercedere.

Et

De nobili
um confœderatione
& libello
supplici.

Et si tabulis eorum manu propria obfignatis
 nō creditur, credatur ipsis rebus. Dum enim
 essent adhuc omnia integra, quid est quod
 moliti sunt? Annon libello supplici à Rege po-
 stularunt, Inquisitionis effrenem potestatem
 abrogari, edictorum acerbiter leniri, aliá
 que edicta de religione ex ipsius Regis atque
 ordinum præscripto edi? At enimvero hoc
 ipsum est, in quo caput aduersariæ accusatio-
 nis versatur: quod scilicet homines liberi, no-
 biles, patriæ ac tranquillitatis amantes, *Re-*
giæ Maiestati addictissimi, ausi sint libello
 supplici postulare, vt edicta contra omnem
 equitatem, contra Regiam dignitatem, & cō-
 munem omnium salutem, per errorem ac fal-
 sam persuasionem introducta, antiquarentur,
 atque ordinum legitima comitia ad rem
 pub. constituendam inirentur. Hic iam vos
 appellamus Inuictissime Romanorum Impe-
 rator, ceterique Christianæ religionis Princi-
 pes illustrissimi, ac per Deum immortalem
 eiusque Filium Iesum Christum cuius nomi-
 ne causam dicimus obtestamur, estote ipsi Iu-
 dices an hac parte tam grauius peccatum
 sit. An non potius sanctissimum officium
 summi sceleris loco reputetur? Sanè quum
 in Brabantia Ducem Rex inauguraretur, san-
 cto iureiurando, & verò etiam pacto conuen-
 to promisit se omnes querelas, rogationes,
 postulata, quæcunque sibi tandem à Præsu-
 libus, Baronibus, Nobilibus, Ciuitatibus, ac
 denique Municipiis sibi subiectis, vel separa-

*In iucundo
 introitu
 a. 41.*

tim à singulis vel ab omnibus coniunctim exhiberentur, ea se omnia æquo animo atque æquis auribus laturum, & quotiescunque sua onera seu grauamina essent proposituri, id illis sine vlla fraude vlloue offensio- nis aut alienati eius animi metu, semper integrum fore. Neque omnino passurum ut eorum quis eo nomine aut prætextu quid patiatur. Quod si fiat, sese in eos, quorum culpa factum constabit, grauiter esse ac seuerè animaduersurum. Tandem nonnullis alijs interiectis, concludit: quod si ipse aliter ac promisit, quicquam fecerit, fieriue passus fuerit, se cupere omnes suos subditos, omni obediētie vinculo tantisper esse exolutos, donec eis ab ea parte cæterisque omnibus à se iuratis plenè satisfecerit. Iudicate itaque Principes Illustrissimi an merito hanc tantā & tam grauem Regis offensionē in se suosque ciues ac populares huius postulationis exhibitio- ne nobiles accersuerint. Quanquā quis est usque adeo vecors atque omnium rerum ignarus, qui nesciat Regum ac Principū maximè interesse, ut à suis subiectis de Reipub. statu supplicibus libellis moneantur, & simul cō- moda aliqua via, ad publicam tranquillitatē constituendam retinendamue proponatur.

De postu-
latione co-
mitionū.

Quis etiam ignorat libera ac solennia Co- mitia in omnibus prouincijs atque omnibus populis non modo semper fuisse vsitata, sed etiam habita pro vnico malorū omnium, & calamitatū publicarum remedio: ac neminē vnquam

vnquā eiusmodi comitia auersatum esse nisi
 qui populū omni libertatis iure, omni legum
 & consuetudinū autoritate, priuilegiorū inq;
 beneficio vellet priuare, ac solus pro libidine
 per fas & nefas in animas simul & corpora
 subiectorum tyrannidem exercere? Sanè in
 Germania nihil est certius, quam omnē sacri
 Imperij Maiestātē atq; amplitudinem in hac
 vna comitorū ratione consistere. In cæteris
 etiā totius Europæ provincijs, populorū salu
 tē simul ac principū dignitatē, in publicis co
 mitijs acquiescere, nemo vnquā sanus dubi
 tauit. Præsertim autē in inferiori Germania
 id ita se habere perspicuū est, vtpote in qua
 principes omnibus sæculis ordinū comitijs
 fuere subiecti, ab ijs electi, ab ijs confirmati,
 neq; sine eorū assensione, & autoritate quic
 quā vnquā decernere potuerunt, & verò etiā
 nunquā facturos. In Brabantia priuilegijs, &
 Flādrice cōsuetudinib. apertissimè cautū est.
 Illa autē cū stipulatione & contractu mutuo,
 in acta cōuenta abierint, ac proinde ad ius
 Gentium ptineant: sanè à principe violari aut
 reuocari, sine alterius partis cōsensu planè nō
 posse indubitati iuris est.

D 4 Sed omnes po
 puli. ff. de iustitia & iure lo. And. in addi. Spec. in t. De censib.
 §. nunc dicendum & in t. de inst. edi. §. nunc uerò aliqua. Bal.
 in l. qui se patris c. unde liberi & in l. si cum mihi. ff. de dolo et
 in l. nō nuptæ. ff. de senat. alijsq; locis in finitis et cōcordant om
 nes Doctores. Pacta. n. esse iuris gentiū nemo ambigit. Ius autē
 gentiū uiolari nō posse, ne à principe qdē indubitati iuris est.

1 Id abūde
 patet ex iu
 cūdo intro
 itu, & præ
 sertim ex
 articulis 3.
 18. & 25.
 2 No. ca. 1.
 De proba.
 Abb. in c.
 nouit de Iu
 di. in 8. col.
 & Bart. in
 l. hi qui. ff.
 de iure im
 munt. & in
 l. quod se
 mel. ff. de
 decretis ab
 ord. faciē
 dis & in l.

Sed esto tamen: peccarint hac in parte nobiles, fuerit illis nefas supplicii deprecatione viam commonstrare, qua communi patriæ internecioni commodè obuiam iretur. **E**cce quid verò etiam peccauit misera plebecula, aut e quo eiusmodi crimine tantam, & tam inusitatam crudelitatem in se concitauit? Nisi forte quod publicis edictis Regio nomine promulgatis, ac Regio sigillo confirmatis credidit, putauitque publica fide interposita, sine fraude se posse Euangelicis concionibus interesse? Quod enim causantur à plebe sumpta aduersus Regem arma, templa imaginibus spoliata, nouam religionem introductã, vana est, & calumniæ plena criminatio.

De sumptibus armis.

Quod enim ad arma sumpta attinet, omnino nemo est, qui ea contra Regem Regisue dignitatem vsurparit. Et verò ante publicam fidem ac iusiurandum neglectum, ante edicta Regis, quibus Religionis libertas permittebatur violata, pacta conuenta, & pacis publicæ fracta fœdera, nemo homo fuit, qui nisi sui aduersus impendentem sicariorum ac latronum vim, atque improbissimorum hominum apertas comminationes defendendæ causâ se armarit, nimirum cum extra vrbes in concionem irent, ac se nonnulli gladio, nonnulli fuste, aut conto, per paucis sclopo armarent, prout quisque peregrè abiens solet se aduersus latronum, & sicariorum audaciam munire. Postea verò quàm ab hac parte iussi sunt esse securi, & à Gubernatrice cautum est,

est, ne quis eis, quam diu se tranquillos con-
 tinerent vim vllam inferret, statim ad imperi-
 um Magistratus arma deposuerunt, seseque
 eorum fidei ac tutelæ libentissimi commise-
 runt. Tandem autem vbi iam contra fidem
 datam, contra omne ius humanum pariter
 & diuinum, omniâque priuilegia conscripto
 milite in eos tanquam in hostes ac perduel-
 les patriæ agi cœptum est, datâque militi li-
 centiâ vt in eos qui se publicæ fidei commise-
 rant, rapinis, cædibus, vastationibus, stupris
 ac flagitijs grassarentur, tum demum cœpere
 se nonnulli portis ac mœnibus contra eius-
 modi inopinatam atque inauditam violen-
 tiam tueri. Postremò etiam cum iam, non
 dicam libertatem, non coniugum pudicitiam,
 non conscientiæ tranquillitatem, sed ne vi-
 tam quidem saluam, ne mœnibus quidem
 ac portis aduersus apertam vim tueri posse-
 rent: sumpta sunt, fatemur, à nonnullis arma
 necessaria, & illa tamen ipsa neque contra
 Regem, regiûmve Magistratum, sed potius
 ad partem Regis edicto libertatem, contra
 prædonum ac improbissimorum militum
 audaciam, conseruandam, neque ab omnib.,
 sed à paucis tantum, qui quando videbant
 nihil sibi præter vnum exilium relictum, &
 verò illud etiam ipsum aduersariorum impro-
 bitate intercludi, vtique vel ferro sibi ad salu-
 tem atque effugium viam esse patefaciendâ
 duxerunt: quod certè nisi esset factum, & Bre-
 derodiani militis terror aduersariorum anis-

mos paulisper dubios tenuisset, haud vnus
 aliquis extanta clade, & tam hiantibus ad-
 uersariorum faucibus sese incolumis potuis-
 set eripere. Ab alijs autem, aut aliam ob cau-
 sam, arma sumpta esse, ante Albani aduentū
 nunquam probabunt: tametsi se infinitæ
 persæpe occasiones obtulerunt occupanda-
 rum vrbium etiam munitissimarum, inuadē-
 di ærarij atque expilandi fisci. Sed noluerunt
 vnquam quicquam committere, quod non
 possent bona consciētia, & Deo & omnibus
 bonis probare. Quod si quis tamen homines
 insolentes aliud vel spectarunt vel egerunt,
 cum nec autoribus nec approbatoribus ijs
 qui ecclesiæ præessent factum sit, non debet
 profecto paucorum insolentiam, tam magna
 hominum innocentium multitudo luere: nec
 enim ad nos pertinet, quid nonnulli homi-
 nes priuati ad suas iniurias, vel ab Inquisito-
 ribus vel à sacrificis alijsue hominibus acce-
 ptas vlciscendas perpetrarint. Omnino
 quemadmodum etiam ad nos minimè spe-
 ctat imaginum ac simulachrorum euersio.
 Nostris enim vel ministris vel senioribus vel
 deniq; ecclesijs approbantibus minimè id fa-
 ctum esse facile probabimus, nisi fortè si qui
 pauci ex nostris consentiente Magistratu si-
 bi id facere fas esse existimarint. Quanquam
 certè quicunq; id perpetrarunt, iam satis &
 verò etiam plus satis culpam luerūt. Etenim
 vnus mortuæ ac truncæ imaginis loco, plus
 quam decem ac viginti viuæ Dei imagines,
 pro

**De imagi-
 num euer-
 sione.**

pro quibus sanguinē suum profudit Dei fili-
 us, cæsæ, euerfæ atq; exustæ sunt, & in vnus
 trunci putris vicē plusquam decem alijs recen-
 tes trunci, ac statuæ publicis impensis resti-
 tutæ. Quod ad nouam religionem introdu-
 ctam attinet, nemo est qui nesciat minimè no-
 uam esse hanc nostram religionem. Nā præ-
 ter quod à Christo dierum antiquo, atq; æter-
 no Dei filio, p̄ Prophetas, Apostolos ac Mar-
 tyres nobis à multis sæculis est tradita, etiam
 constat plus minus totos quinquaginta an-
 nos in Belgio eam viguisse, & priuatis sem-
 per conuentibus, atq; concionibus fuisse pro-
 pagatam. Neque vnquam vel iudicio legiti-
 mē constituto, vel edicto rite composito dā-
 natam. Nam & quęcunque iudicia aduersus
 eos, qui hanc religionem profiterentur dicta
 sunt, ea non admissis ad legitimam defensio-
 nem reis, ac verò etiam ore illis pila obtura-
 to, linguæue præcisa contra iudiciorum mo-
 rem, per edictorum acerbitatem ab inuitis
 plerunq; iudicibus ac magistratibus, non ra-
 rò etiam contra eorum conscientiam extor-
 ta sunt: edicta verò quęcunq; tum à Carolo
 Imperatore, tum à Philippo Rege contra eā
 religionem facta sunt, ea omnia quia & con-
 tra patrię leges ac instituta, non conuocatis
 prouincię ordinibus (vti solenni iureiurando
 tenebantur) neque assentientibus ijs quorū
 assensio ex iure & more maiorum requireba-
 tur, inuitis etiam plerisque magistratibus
 obruta sunt, & vanissimis atque aperte
 calum-

De noua
 religione,

Patet ex 3.

18. & 25.

artialis

lucundi in-

troitus &

in finitis de-

lijs quæ ni-

mis longū

esset com-

memorare.

calumniæ plenîs fundamentis, per manifestum errorem (vti ipsis edicti disertis verbis, supra à nobis demonstratum est) innixa, ipso iure planè nulla & irrita esse constat. Itaque non potest profectò hæc Religio noua cense-
 ri, neque qui eam profitentur, cum nullo sint legitimo iudicio damnati, vllius criminis de-
 bent insimulari, multo certè minus seditionis ac tumultus popularis, & verò etiam miser-
 timæ huius calamitatis authores existimari. Quamquam quid est necesse quasi in re ob-
 scura hæc pluribus disputare? cum iam aper-
 tè res ipsa clamet, neque cuiquam amplius
 obscurum esse possit, in quo huius incendiij
 & calamitatis culpa resideat. Iam ante atti-
 gimus quis animus Hispaniensibus Inquisi-
 toribus ac sacerdotibus fuerit, quæ consilia
 agitarint, quibus administris vsi fuerint, qua
 via sibi dominatum hunc tyrânicum, ac sum-
 mum sine lege, vlloue præscripto imperium
 in Belgio conquisierint. Hæc si fortasse pro-
 solita eorum in cæteris prouincijs moderatio-
 ne & æquitate cuiquam minus verisimilia ef-
 se videntur, quæ tamen vel pueris ipsis sunt
 decantata, certè hoc tempore, his rerum eue-
 ntibus, his eorum rebus gestis, hac inaudita
 Albani tyrannide, quæ ante omnium ora ver-
 satur, cui tandem amplius poterunt esse ob-
 scura? Cesserunt patria, quos illi dicunt re-
 belles, & etiamsi multis præclaris oblati oc-
 casionibus potuissent res mouere, maluerunt
 exilium, ac paupertatem obire, quam patriæ
 fune-

A rebus
 post Alba-
 ni aduen-
 tū gestis.

funestum bellum inferre. Quid? an propterea quicquam de illorum crudelitate remissum est? annon postea quam in Hispania suis machinationibus perfecissent, ut Rex qui frequenti senatu Madridi iurarat velle se iniuriam quam à subditis existimabat in Belgio accepisse, præsentem vindicare, eoque nomine parabat eò profectionem, & simul filium atque uxorem Reginam secum deducere staterat, de sententia prope inuitus decesserit, & quod eum arbitrarentur natura ad clementiam ac lenitatem propensum esse, in Hispania remanserit: Albanum ducem quem suo instituto suisque rationibus (tum ex rebus olim in Germania ab eo gestis, tum ex omni eius vita & maximè ex veteri odio & simultate quam cum Belgij proceribus, propter res olim in bello Gallico contra eius sententiam ac voluntatem prosperè gestas, etiam dum fouebat) norant esse cum primis opportunè, inuito etiam filio, multisque regni proceribus pro se legarit, ei que summam potestatem dederit? Annon, inquam, Regis vnicum filium ac Belgicæ prouinciæ legitimum heredem ac dominum, propterea quod & Albanum auersaretur, & ab edictorum contra Religionem acerbitate abhorreret, Germanos etiam inferiores beneuolentia singulari complecteretur, carcere tetro clausum vitam finire coegerunt? sparsis vanissimis ac diuersissimis de eius obitu causa rumoribus? Quid enim Regina ipsa factum sit, satis est

us est alios cogitare quam nos dicere. Illud certè omnes vident quomodo se fidus eorū administrator Albanus gesserit. Venit in prouinciam iam pacatam, eiectis vel certè in exilium voluntarium profectis ijs quos putabat sibi aduersaturos. Accipitur ab omnibus honorificentissime, neq; vnus quisquam inuentus est, qui non promptissima obseruantia in legatum regis, suam erga regem voluntatem testaretur.

Albani res gesta in Belgio. Hic verò eos non vt subditos regios sed vt hostes ac perduelles confestim habet: in omnes tum euangelicos, tum pōtificios peræquè sæuit, principes, viros contra omnē legum autoritatem, priuilegiorum libertatem, ac imprimis contra sacri fratriæ Burgundicæ velleris aurei insignis iura ac sanctiones, ex vinculis causam dicere cogit: & eius iudiciū vt suspectum atq; illegitimū recusantes, seq; corā æquis iudicibus sistere paratos obtruncat: cæteros qui patriæ tranquillitatem optimis sanctissimisque consilijs tutati erāt, & tumultus populares ac sanguinis profusiones singulari prudentia auerterant, perduelles ac proditores regis & patriæ declarat, cogitq; velint nolint, armis sumptis tam scēdā ignominiaē labem à se propellere. Quem armorū necessariorū (vel quouis viro bono iudice) prætextū, ex eo tempore non modo ad calūniam, sed ad summam suam tyrannidem titulo aliquo exornandam arripuit, & quod pridē animo conceperat, iā exequi cœpit. Itaq;

Magi

Magistratus omnes si qui vel equitatis micā
 præ se ferrent, cū ignominia loco mouit: ho-
 mines impuros atque omnis generis sceleris
 bus ac flagitijs coopertos in eorum locū con-
 tra omnes leges ac mores subrogauit: nouū
 senatum Hispanorum ad quos causæ capita-
 les referrentur, quiq; eo nomine Senatus san-
 guinis dictus est, pro suo arbitratu instituit,
 eaq; ratione Magistratus legitimos & ordi-
 narios iurisdictione, & cognitione causarum
 à legibus data priuauit: misera plebe, quæ nul-
 lius criminis cōuicta erat nisi quod diploma-
 ti regio, quod Gubernatricis publico edicto,
 quod publicis tabulis fidem adhibēs, Magi-
 stratu consentiente, concionibus interfuisset,
 cruce ac patibula oppleuit: infinitos ense
 percussit, infinitos lenta flamma uiuos con-
 cremauit, multos etiam nō dicta causa capi-
 te damnauit: complures diuturni carceris te-
 tro squalore enecatos fortunis omnib. euer-
 tit in optimos quosq; hominibus probrosis,
 & per omnē vitā infamia coopertis, quosq;
 certū esset precio emptos esse, testimoniū di-
 ctionē dedit: plerisq; autē quibus vitā eripu-
 it, linguā ante nē posset esse tantæ iniustitiæ
 testis, execut, nonnullis etiā forcipe candēte
 adussit: alijs labra ferro acuminato vtrinq;
 transfixa simul glutinauit: alios machinulis
 ferreis ore fœdissimè distorto, ac diffluēte ta-
 bo & sanguine, ad fœuissima mortis suppli-
 cia rapuit Nihil deniq; Phalaricæ tyrānidis
 p̄termisit. Nec tantū eos q̄ Euangelicā doctri-
 nā profiterentur sed etiā Pontificæ religioni

deditissimos, qui que semper ne quid aduersus Regem moueretur, omni conatu obstiterant, varijs tormentis excruciatos necauit. Qui verò patriæ calamitatem cernere nequiterant, & se aliò ad euitandam imminentem tempestatem contulerant, eis diem dixit, & confestim vix exspectato vadimonij die, in bona eorum fisco adjudicata inuolauit, & non modò viduas ac pupillos innocentissimos, & verò etiam Pontificiæ religionis studiosos: dote ac patrimonio, verum etiam bonæ fidei creditores iustis suis ac legitimis nominibus fraudauit: infantium hereditates ab agnatis & propinquis, quibus propter suorum ac proximorum hæredum capitis diminutionem seu mortem civilem iure cesserāt, per summum nefas ad se auertit: ciuitatibus ac municipijs omnia libertatis iura, leges, instituta & priuilegia eripuit: humanitatis omnine ius euertit: charitatis Christianæ ac lege diuina imprimis præceptæ officia sustulit: edito enim vetuit, ne quis parentum, filiorum, agnatorumue aut cæterorum cuiuscunq; generis hominum, vllum officium ijs qui Euangelicam religionem profiterentur, quiue ob desertum vadimonium exularent, vllamue opem præstaret: liberos à parentibus, parentes à liberis, vxores à maritis alienauit: Traiecti ad Mosam, patrem necauit, propterea quòd filium, qui nonnullo tempore absens fuerat, vna nocte recto excepisset. Alium etiam notum ciuem, quod inopi viduæ tribus

aut

aut quatuor liberis grauata cuiq; maritus o-
 lim religionis nomine interemptus fuerat, fru-
 mentum ad modij sextantem per eleemosy-
 nam largitus esset: & item alium quod pau-
 illulum nummorum necessario suo in Angli-
 am misisset, morte affecit. Complures matro-
 nas honesto loco natas, quod maritos ædi-
 bus recepissent, fuga & exilio voluntario sa-
 lutem, ac mendicando sibi suisque liberis vi-
 ctum quærere coëgit: nonnullorum qui tan-
 tum familiarem epistolam de necessariorū
 valetudine acceperant, domos demolitus
 est. Quid? quod ne mortuis quidem ipsis per-
 percit? Edicto enim cauit, vt quicumque sine
 confessione auriculari diem obirent, eorum
 bona proscripserant, corpora in patibulū
 traherentur. Quo quid fingi potest crudelius,
 quid inhumanius, quid iniquius? quum Indi-
 es vsuueniat, ita de repente mori infinitos, vt
 ne ad cogitanda quidem peccata ocium de-
 tur? Ciuitatibus non milites sed hostes ac præ-
 dones, qui pro libidine in fortunas, cōiuges,
 liberos, ac vitam ciuium grassarentur, impo-
 suit, ijsque quicquid luberet, impunè perpe-
 trandi potestatem dedit. Ecquod enim est tā
 atrox facinus, quod Hispanorum militum fu-
 ror non impunè in Belgio, & commiserit, &
 comittat indies? Iperis (id est celebre Flan-
 driæ oppidum) cum verbi minister quidam
 morte mulctaretur, sine vlla alia occasione,
 milites in miseram atq; inermem plebis co-
 ronam arma conuerterunt, & præter infini-

tos ad mortem fauciatos, etiam viginti duos
 ciues plūbeis glandibus traiectos ilico pro-
 strauerunt. Tornaci contentione inter Hispa-
 nos milites, & eos qui in arcis præsidio erāt
 orta, duobusq; hispanis interemptis, cum
 ceteri acclamarēt, HISPANIA, HISPANIA
 ad eam vocem reliqui hispani milites acciti,
 per ciuitatem furibundi discurrerunt, & ob-
 uios quosque ad quindecim numero bonos
 atq; honestos ciues trucidarunt. In eadem
 vrbe cum non nulli ex hispanis militibus su-
 spicarentur viduam quandam, quæ à mariti
 nomine Potier appellābatur, pecuniæ vim
 in ædibus possidere, publicè ac media luce in
 ædes per vim irruerunt: miseram viduam
 eiusque simul filiam ac neptem crudelissimè
 iugularunt, & quicquid esset in ædibus diripi-
 uerunt. Insulis, quæ est inter præcipuas
 Flandriæ ciuitates, ea que pontificiæ religio-
 ni semper fuit addictissima, cum hispanus
 quidam honesti ciuis coniugi per vim stu-
 prū inferre volens, à marito ac duobus eius
 vicinis esset prohibitus, & HISPANIAM
 quasi scelerum omnium impunitatis symbo-
 lum inclamaret, cæterorum, qui ad hanc vo-
 cem acciti accurrebant, vi atq; ope ciuem
 eiusque vicinos comprehensos magistratui
 puniendos, vt rebelles ac seditiosos tradunt,
 cum ea comminatione, nisi confestim id fiat
 sese ciuitatem incendio perdituros, ita vt iu-
 dices territi ex eis duos suspenderint, tertium
 virgis cæciderint. Sed quid attinet militum
 Hispano/

hispanorum facinora sigillatim commemo-
 rare, cum nullum ne fingi quidē facinus aus
 flagitium possit, quod illi non in singulos pro-
 pe dies impune perpetrent: His tamen de
 suo alimenta suppeditare cegit Albanus, qui
 scilicet eorum arculas expilent, vxores con-
 stuprent, liberos ac familiam pro libidine
 interimant, neque quicquam à sua crudeli-
 tate, auaritia ac flagitijs vacuum relinquunt.
 Quo quid potest excogitari iniquius: Quan-
 quam quæ potest esse tanta iniquitas, à qua
 Albani animus abhorreat: Quine quid
 esset adeo sanctum, quod immani audaciâ
 non violaret, ne matrimonij quidem iura sa-
 cratissima veretur profanare. Multorum
 enim coniugia legitima, inani hæreseos præ-
 textu dissoluit: liberos ex iusto matrimonio
 procreatos pro spurjis habuit, & à patrimo-
 nij successione exclusit: alienas coniuges, quæ
 in publico Ecclesiæ cœtu nuptæ essent, pro-
 pterea quod vel missa omissa vel sacrificus
 non admissus esset, nouo coniugio vel potius
 infami adulterio alijs copulauit, atque ita
 manifesta adulteria & bigamiam, etiam
 publicis edictis rata habuit. Viduas per
 vim ac potentiam suis militibus ac sicarijs
 inuitas ac reluctantes nubere coëgit, ita vt
 nonnullæ patria & bonis omnibus cesser-
 rint potius, quam vt tantum in se probum
 admitterent. Quid? quod ne baptismi quidē
 sacrosanctam religionem inuiolatam reliquit?
 Quicunque enim ex ritu Apostolorum &

veteris Ecclesie, ac manifesto præscripto ver-
 bi diuini, iam ante publicè baptismo tincti
 erant, per summum nefas, etiam contra pon-
 tificiorum decretorum sanctiones denuo ba-
 ptizari curauit. Nam de sepulchrorum religio-
 ne, quæ vel maximè barbaris atque effera-
 nationibus semper post homines natos fuit
 sacrosancta, quid attinet dicere? cum nihil sit
 veritus, probos ciues qui iam quartum deci-
 mum & amplius diem erant humo consēpul-
 ti, immani crudelitate exhumare, & corpora
 iam vix suis ossibus cohærentia, nonnulla in
 patibulum trahere, nonnulla igni cōcremare?
 A qua certè immanitate ne sacri quidem Im-
 perij ciuitates immunes abire passus est. Ete-
 nim Harderuskij in Geldria (quod est Imper-
 rij feudum) ciuis honesti & iam diu antè se-
 pulti corpus monumento extractum, & qui-
 dem ante ædes atque ora miseræ viduæ, cū
 acerbissima insultatione sub patibulum fuis-
 se raptatum nemo est qui nesciat. Sed quid
 potest esse vel inter viuos tam sanctum, vel
 tam religiosum inter mortuos, quod hic non
 ausus sit apertè violare? qui pro sola libidine
 ex prophanis sacra, ex sacris prophana effe-
 cit: leges fixit ac refixit. Opulentissimos quos
 quæ proscripsit. Nobilissimos ignominia affe-
 cit. Innocentissimos capite damnauit, senes
 decrepitos, pueros impuberes, tenellulas vir-
 gines dirissimis cruciatibus affectos mori
 cōgigit: inauditas exactiones, insolita tributa
 ciuitatibus ac toti prouinciæ imperauit: infir-
 mitatem

ritam auri argentique vim per comminatio-
 nem extorsit, & iam etiam nuper omnibus
 mercibus, atque vfuris decimum nummum
 imperauit atque ea ratione mercaturam im-
 minuit, negotiandi cum exteris nationibus
 facultatem præcidit. Qua tyrannide quid vn-
 quam post homines natos auditum est vel
 crudelius vel auarius? commemoratur Calta-
 gulæ improbæ extorsiones, nouæque & inat-
 dita vectigalia: at ille tamen modum aliquē
 cupiditati statuit, cum singulis hominum ge-
 neribus nominatis singula tributa impone-
 ret. Hic vero nequid eum vel minutissimum
 effugiat, in genere omnium facultatum deci-
 mas extorquet, præter centesimas quas nu-
 per abstulit, aliasque nouas ceteras quas
 denuò fundis ac prædijs omnibus bonisque
 immobilibus imperauit. Et præterea vices
 centena aureorum milia quæ in singulos an-
 nos ab vniuersa prouincia poposcit: Quid
 plura? an potest esse homo aliquis animo ita
 efferato, qui ad tantæ ac tam inusitatæ crude-
 litatis, auaritiæ, perfidiæ atque impietatis vel
 leuem cōmemorationem, non exhorrescat?
 An potest etiam quis vsque adeo vecors ac
 mente captus reperiri, qui posthac sibi per-
 suaderi patiatur hos bonos viros nihil quæ-
 rere aliud, nisi vt Belgicam prouinciam Re-
 gis imperio conseruent, religionem tueantur,
 legum autoritatem sanciant, cum omnes eor-
 um actiones apertè clament, præter vnam
 auaritiam, atque improbissimam cupidita-

tem, nullum illis regem esse, nullam legem, nullam religionem: prætexunt quidem omnes Belgas esse Lutheranos, esse rebelles, ac Regiæ Maiestatis hostes, propterea scilicet quod se Inquisitionis iugo, hoc est, scelestissimorum hominum turpissimæ libidini, atque iniquissimæ tyrannidi non vltro ac sponte submiserunt. At tamen si Regem pro hoste habuissent, haud vnquam profectò tam sanctè suam erga Regem fidem seruassent, neque tam sollicitè vrbes, oppida atque artes omnes in eius fide & clientela retinuisissent. Nunquam etiam Regijs edictis, Regio nomini, Regio sigillo, Regiæ gubernatrici tam bona fide credidissent. Ac proinde nunquam has calamitates nimia credulitate sibi accersiuissent. Nec denique vnquam in eas oras pedem Albanus intulisset. Obtulerunt enim se infinitæ occasiones auertendi Regij imperij, alienandarum ciuitatum, inuendorum cum vicinis nationibus fœderum atque Albani ab ipso prouinciæ limine excludendi: neque vnquam tamen vel fando quid eiusmodi auditum esse, vel aduersarij ipsi, nisi sunt impudentissimi, audebunt asserere. Sed fac tamen fuisse rebelles. An propterea fides data, an iura omnia diuina atque humana, an omnia sacra simul & prophana erunt per eiusmodi inauditam tyrannidem violanda? Accepimus sanè maiorum nostrorum memoria ex Flandris nonnullas ciuitates aduersus Inuictissimum Romanorum

manorum Regem Maximilianum rebellasse, & ciues non modo eius imperium aperte respuisse, filium eius Philippum eo inuito totos octo annos detinuisse, sed ipsum etiam Maximilianum in vincula per contumeliam contecisse: postea Imperatoris Frederici ceterorumque Principum Germanorum ope victas in potestatem eius rediisse. Tantum autem abest vt in tam foeda rebellionē, tam atroci accepta iniuria, quicquam Albanō simile commiserit Maximilianus, vt clementi transactione subditos suos non modo in gratiam receperit, verum etiam omnibus priuilegijs atque immunitatibus pristinis, singulari ac tali Principe digna clementia restituerit. Qua certē incredibili lenitate, sibi suisque posteris vniuersam prouinciam obsequentissimam atque ad omnia officia promptissimam reddidit. Hi verō eos qui fidem suam Regi semper integram conseruauerunt, qui Regis imperio semper audientes fuerunt, nullum vnquam tributum, nullum vectigal, nullum denique onus impostum detrectarunt, qui etiam omnes suas fortunas Regis voluntati libello supplicii consecrarunt, nihilque omnino præter vnā conscientia religionem, quā vni Deo inuiolatam debent, à Regis imperio vnquā exemerūt: eamque ipsam religionis libertatē, etiā extraordinario, & quidē lōgè ac grauiore tributo, quā suā religionē vel Christiani à Turca, vel Iudæi redimant à Pontifice, supplices redimere

cupierūt: nullum aliud ob crimen quā quod Regijs edictis, quæ in certum atq; irrevocabile ius transferant, regiōque diplomati ac no-
mini fidem habuerunt, eaque fiducia concio-
nes publicas, quibus nihil nisi purum Dei
verbum proponebatur, quibusque sedulo ad
præstandam principi ac magistratibus obe-
dentiā monebantur, omnibus bonis ex-
tos tanquam humani generis infestissimos
hostes, aqua, igni, aëre ac terra arcent: omnē
que provinciam sine vllō discrimine nocenti-
um aut innocentium, inaudita crudelitate ex-
carnificāt, insatiabili avaritia expilāt, ac plus
quam barbarica tyrannide opprimunt. An
cuiquam amplius potest esse obscurū, quid
huiusmodi homines antehac tam diu moliti
sint, quō animum, quō oculos, quō manus ra-
pacissimas intenderunt? An est quis adeo
cæcus qui non videat, quæ fuerit superiorū
tumultuum in Belgio causa & origo? ita stu-
pidus qui non sentiat iam huc ab initio spe-
ctasse bonos istos viros, Inquisitionis, inquā,
Hispanicæ architectos ac præsules, vt Regis
animum à subditis suis alienarent & quavis
ratione crimen rebellionis eis imponerent,
vt quo modo in regno Neapolitano, Siculo
ac ditione Mediolanensi, in India nova, &
verò in ipsīs Hispaniæ visceribus grassati
sunt, eodem etiam in Germania inferiore, &
ita paulatim data occasiōe, in superiore gras-
sarentur: vt prætextu Pontificiæ religionis tu-
endæ, omnem in Belgio civium libertatem
opprī-

opprimerent: Magistratū autoritatem im-
minuerent: legum dignitatem violarent: Re-
gis ipsius imperium ac Maiestatem suæ po-
testati subicerent: ac ipsi sine lege ac præscri-
pto, pro sola libidine quod vellent, impera-
rent: quod luberet, raperent: quod offende-
ret, necarent: locupletum fortunas exhauri-
rent, & se rerum omnium dominos efficerēt

Quod si quis fortè arbitratur, hæc quia
sunt præsentia, neq; adhuc ad exitum perdu-
cta, haud facile posse æstimari, is ex præteri-
tis iudicium faciat. In quo vos hîc potissimū
appellamus Inuictiss. Cæsar, ac Principes
Germaniæ illustrissimi. Reuocate in memo-
riam, quid antehac in Germania egerint, qd,
quibus artibus & consilijs machinati sint: ag-
noscetis profecto veteres artes, agnoscetis ve-
teres Hispanos, agnoscetis veteres Inquisito-
res. ijdem enim illi, qui iam pridem illustrissi-
mos Germaniæ Principes & calumnijs atro-
cissimis, & pontificij nominis terrore apud
Carolū quintum oppresserunt, qui in Ger-
maniæ superioris intima viscera belli civilis
funestam faciem intulerunt, & obtenso rebel-
lionis velo, ipsos Principes protestantes tan-
tæ perfidiæ etiam dum ignaros inter se com-
miserunt, qui in Germania sceleribus ac flagi-
tarijs omnia scædarunt, qui Germaniæ liberta-
tem ac iura Imperij eripere conati sunt: ijde-
m illi hodie Germaniæ inferioris incolæ ijdem
calumnijs, apud eiusdem Caroli filium Hi-
spaniæ Regem grauarunt, ijdem artibus cir-

A' rebus
olim in
Germania
& alibi ge-
stis.

cum uenerunt, eodem conatu oppresserunt. Hi sunt iidem illi tantæ perfidiæ authores atque architecti: iidem etiam eorum crudelitatis & auaritiæ conscij, iidem denique facinororum atque audaciæ administri. Cui enim Germano Granuellanus cardinalis, cui dux Albanus potest esse ignotus: quorum uterque optimè illustrissimos Germaniæ Principes, partim vi, partim dolis, ac fallaciâ circumuen-
 tos in uinculis detinuerunt, omnique contumelia affecerunt. Hæ sunt illæ ipsæ fauces orbis, quibus nisi uestra autoritate, prudentia ac fortitudine mature prospiciatur, breui profectò maxima Europæ pars, funesta flamma conflagrabit. His igitur authoribus accepta ferri debet omnis in Belgio quæcunque fuit tempestas, omnis seditio, omnis denique calamitas. Quod si quis est qui nondum intelligat, is illius Cas-
 siani meminerit, **CUI BONO FVERIT:** secumque diligenter expendat non modo cui bono iam sit hæc publica Belgij calamitas, sed etiam utri potuerint sperare sibi bono fore. Cum nos nisi imminentem nobis calamitatem vel ex religionis desertione, conscientiæque mortali uulnere, vel ex Regis grauissima offensione, & simul funesta patriæ calamitate, quocunque fors tulisset, cer-
 neremus: illi suos triumphos, suum dominatum atque imperium, ex eiusmodi quapiam occasione, iam pridem aucuparentur: ita ut nunquam deserint, & Regi apud populū, &

populo

populo apud Regē sinistris artibus inuidiana
 parare, auidōq; ore atq; arrectis auribus om
 nem auram seditionis arripere, eāq; Regis
 aures atq; animum, cum magna atq; odiosa
 verborum amplificatione afflare. Quod cū
 ita sit omnibus notum, vt nulla probatione
 egeat, tamen ipsius pro Rege in Gallia legati
 testimonio, manifestissimē cōfirmatur. Is e
 nim datus ad Parmensem literis ita scribit, ex
 hoc tumultus Belgici incommo^{do} magnum
 commodum ac fructum ad Regem esse per
 uenturum, quod nimirum hac occasione eos
 ad integrā obedientiam, subiectionēq; sit
 adducturus, ac in eum statum, ac imperandi
 rationem constitutionēq; deducturus, ad
 quem eius maiores peruenire nunquam an
 te hac potuerunt, quēq; tanto iam tempore
 Rex ipse vehementer exoptauit, & in quem
 animum & consilia semper hactenus inten
 dit. Neq; quenquam Regiæ Maiestatis studi
 osum, suafurum esse, vt hanc tam præclaram
 rerum gerendarum occasionem elabi sibi pa
 tiatur, &c. Quibus verbis manifestē prodi
 iam pridem quesitā optatāq; fuisse occasi
 onem qua possent Hispani Inquisitores (Re
 gis. n. nomine suas cupiditates tegunt) in Bel
 gium inuadere, eius opes ac facultates expia
 lare, & pro libidine quod videretur, impera
 re. Ita vt nemo amplius dubitare possit vnde
 hæc orta sint mala, cū liqueat à quibus horū
 malorū fructus iam ante multo tēpore fue
 rit expetitus : constat etiam sæpenumero
 in con

*Exemplum
 epistolæ de
 uerbo ad
 uerbum ex
 tat in calce
 Apologie
 Principis
 Aurice,
 omniumq;
 manibus p
 tritum est.*

in confefſu multorum hominum, Cardinalē
 eum obijceretur, metum eſſe ne populus, ſi
 grauius premeretur, ſeditionem aliquam ex-
 citaret, reſpondiſſe, populares ſeditiones Re-
 gibus non eſſe magnopere extimeſcendas,
 ſed optandas potius: ſiquidem ex hijs magna
 ad Regiam potentiam ac Maieſtatem acces-
 ſio fieri ſoleat, ac de priuilegijs ciuitatum &
 iure libertatis popularis magna deceſſio. Ali-
 oqui quid eſt quod his tot & tam inuſitatis
 auaritiæ, & crudelitatis exemplis quærun-
 t, an ſubijcere Regio imperio populum? At ne-
 mo ſanus non videt, hanc non eſſe veram ac
 legitimam eius conſequendi rationem, cum
 beneuolentiâ, humanitate, ac iuſtitia non me-
 tu neq; tyrannide populi Regibus concilien-
 tur. Nemo etiã nescit Principem Egmon-
 danum, aliõsq; infinitos regij nominis atq; im-
 perij ſtudioſiſſimos, quicq; eam prouinciam
 ſuo ſanguine ac ſudore Regi conſeruarant,
 quos etiã ipſe Rex hoc nomine maximi ſem-
 per fecerat, ab his eſſe per odium ex veteri in-
 uidiâ & æmulatione rei in bello præclare ge-
 ſtæ natum, è medio ſublato. At fortasſe vo-
 lunt hac ratione, Euangelicam religionem,
 quam ſibi tantopere inuiſam ſimulant (cum
 eorum plerique nulla religione ſint) radica-
 tus extirpare? Ne id quidem profecto: Alio-
 qui quid erat cauſæ cur ipſum illum Egmon-
 danū principem, cur comitem Hornanum,
 cur infinitos alios qui huiusce religionis igna-
 ri, ac verò etiã aduerſarij ſemper fuerant,
 per in-

per infamiam ac summam indignitatem vicia
 crudelissimè spoliarent: cur pontificium què
 que tam graui tyrannide etiam nunc oppri-
 munt? Sed nihil est eiusmodi, Illustrissi-
 mi Principes. Hoc vnum agunt vt quemad-
 modum in Sicilia atque in regno Neapolita-
 no, ita & in Belgio contra omne ius ac fas si-
 bi dominatum pro libidine constituent, vt
 optimis spolijs opulentissimæ prouinciæ ont-
 sti, domum reuertant, aliosque pro se mittant,
 qui quod reliquum sit succi & sanguinis, ex-
 hauriant. Ad eam rem vna est sanctæ eorum
 Inquisitionis via, quæ sanè optimo iure In-
 quisionis nomen sortita est: hac enim in ar-
 culas, in scrinia, in loculos locupletum, hac
 in formam & sinus virginum ac matronarū,
 hac in iugulos, in viscera, in sanguinem viro-
 rum, hac denique in animas & conscientias
 omnium sagacissimo odore inquirunt atque
 inuestigant. hac rerum omnium dominos &
 monarchas se fore statuunt: ipsos Principes
 omnes ac Regem ipsi suum sibi subiiciunt. Eā
 rationem tenuerunt primum quidem in Hi-
 spania, in qua non modo priuilegia omnia
 ac iura libertatis, quibus antea summis Hi-
 spania vsa est, hac Inquisitionis arte labefa-
 ctarunt, sed omnem legum autoritatem, ma-
 gistratum potentiam atque ipsam Regi sce-
 ptri Maiestatem sibi subiunxerunt: Regi qui-
 dem inane nomen vna cum cæsus parte reli-
 querunt, imperium summum ipsi sibi vendi-
 cant: & in causis capitalibus pro suo arbitrio
 decreo.

de reorum vita ac morte statuunt: quem illi perdere instituerunt, nemo est, ne Rex quidem ipse, qui si maxime velit, seruare possit, quem autem sibi tutandum susceperunt, eum neque legum seueritas nec iudiciorum integritas, nec Regis voluntas potest vel minimo digito violare. Ita ut non iniuria omnibus ordinibus ac Regibus ipsis sint formidabiles. Mox deinde eandem viam secuti sunt in regno Neapolitano, in Siculo, in ditione Mediolanensi, in vasto nouæ Indiæ orbe. Eamque ipsam rationem olim quidem in Germania sibi subiuganda aperte sed frustra persequuti sunt. Obfuit enim eorum conatibus vestra, Principes, vestrorumque maiorum prudentia, virtus ac fortitudo. Nunc autem per cuniculos idem tentare profectò minime desinunt. Ut enim prætereamus, quod Groninganos, quod Phrylios occiduos, quod Transisielanos, Geldros, Cameraenses aliosque infinitos, qui semper antehac sacri Romani Imperij iurisdictioni paruerunt, Imperij legibus & constitutionibus vsi sunt, ad Imperij cameram prouocarunt, & se hac conditione in clientelam Ducis Brabantiae diserte tradiderunt, ut suas leges, mores ac instituta sacra tecta retinerent: Albanus non modo iure libertatis, atque omnibus priuilegijs priuauerit, & quasi bello victis nouas leges dederit, magistratus pro suo arbitratu contra eorum morem & constitutionem creauerit, præsidia imposuerit, inusitata vobis

Etigalia

Etigalia imperauerit, arces in ciuitatibus cō-
 struxerit, optimos quosque ciues eiecerit, eo-
 rum bona proscripserit: vt hæc, inquam, at-
 que alia eiusmodi infinita prætereamus, in
 quibus, etsi nullum suum ius, ac certe iuris
 aliquem prætextum habere se simulat: quot
 sum tandem spectare potest, id quod Imper-
 rij sui fines, etiam in ipsa sacri Imperij visce-
 ra, nulla ne tenui quidem iuris vmbra, pa-
 lam studet propagare? Quod Cluensis di-
 ctionis administrationem ad se rapere co-
 natur? Quod eis minaciter imperat, vt om-
 nes Belgas suis finibus eijciant? Quod ipsis
 Colonienſibus alijsque ciuitatibus liberis
 atque Imperialibus, quasi ex formula præ-
 scribit, quid Germaniis inferioribus fieri ve-
 lit? Quam enim in Phryſia Orientali atque agro
 Emidano crudelitatem perpetrarit, quas agro-
 rum depopulationes, pecorum abactiones,
 matronarum ac virginum constuprationes,
 incolarum iugulationes commiserit, non po-
 test vobis, Principes Illustrissimi, esse obscu-
 ram. Quid, quod non dubitat iam nuper fa-
 cto edicto Germaniæ inferioris studiosos o-
 mnes, qui in exteris Academijs, quæcunq;
 tandè illæ sint, vna Roma excepta, profecti
 sunt: à dolescētes etiã omnes qui opificij ali-
 cuius aut mechanicæ artis addiscendæ causâ
 aliò se contulerunt, proposita perpetui exilij
 pœna, atque omniũ bonorũ proscriptione, re-
 trahere? Ita vt miseros adolescentes linguarũ
 ac prudētis cōparandæ causâ peregrè p̄fectos
 omni

omni studiorum ac laborum fructu priuet, et
 ad Reipub. munia posthac capeffenda inu-
 tiles reddat, multosque qui manu ac opifi-
 cio victum sibi peregre comparant, ad inopi-
 am & rerum omnium egestatem redigat. In
 quo certè vel humanitati ipsi bellum aperte
 indicit. Nam si omnis humanitas hominum
 societate, ac mutuis commercijs continetur,
 annon oportet cum humanitatis omnis ho-
 stem esse, qui quod vnum hominibus datū
 est, quo à brutis pecudibus distinguantur, id
 per vim conetur eripere? Nam linguæ quidē
 ac rationis vsus, tametsi est hominibus pecu-
 liaris, uō multum tamen certè nisi in coniun-
 ctione, ac societate, quæ etiam cum exteris
 nationibus initur, fructum habet. Eum cum
 hic conetur eripere, quid reliquum est, quàm
 vt ipsum linguæ ac rationis vsum simul eripi
 at? Quod certè, quæ eius est inhumanitas, si
 quo modo posset, omninò facturum puta-
 mus. Quid enim aliud sua illa Inquisitione
 agit? Cur sacrarum literarum vsu plebi in-
 terdicat? Cur diuinæ voluntatis fœderisque
 cognitionem, ad solos Theologos, id est ad
 Inquisitores & Episcopos amandat? Cur
 preces ad Deum lingua intellecta fieri vetat?
 nisi quod pecudibus non hominibus impera-
 re cupit. Metuit enim vt si quicquam intel-
 ligant, tantam & tam inusitatam barbariem
 aliquando sint detestaturi, ac propterea ali-
 as nationes adiri, aliásque ciuitates præter
 eas quibus ipse leges præscribit, non vult. Est
 enim

enim sapientissimo omnium maiorum nostrorum iudicio atque usu comparatum, ut adolescentes literarum liberaliumque artium, ac humanitatis studiosi, in exteras Academias, multorum hominum mores atque vices visendi, ac linguas exteras intelligendi causa proficisci soleant, eoque constitutæ sunt Regum ac Principum liberalitate, liberæ Academicæ, eisque magna libertatis iura ac privilegia concessa, ut scilicet exteri adolescentes eoque frequentius commearent, atque hac ratione hominum inter homines fidei, ac societatis necessitudo retineretur. Quæ certè consuetudo minimè recens est, sed innumeris retro sæculis usitata. Accepimus enim olim Platònem cæterosque Philosophos longis ac varijs peregrinationibus suam sapientiam, quam omnes hodie docti admirantur hausisse, & ab exteris populis ac nationibus in Græciam inuexisse. Romani olim suos Liberos in Græciam atque Asiam studiorum gratia ablegabant & ut ne in vetustis illis hereamus, non ita pridem antequam Turcæ immanitas Græciam occupasset, solebant Germani, Galli, Itali ac Hispani ipsi Athenas certatim studiorum causa commeare. Quæ libertatem, & consuetudinem qui tollit, is perfectò humanitatem ipsam tollit, & se cæterarum omnium nationum hostem esse capitalem profiteretur. Quibus enim bellum per fœciales denuntiatur, ad eos ne quis civium habitandi causa proficiscatur, caueri solet.

F Quod

Quod quidem certè propterea fit, quod quo-
 rû animus ac fides nobis suspecta est, apud
 eos, ciues nostros atque adolescentes diuer-
 sari, putamus esse nefas. Quum igitur suos ci-
 ues atque ingenuos adolescentes, apud vos
 Illustrissimi Principes, & verò apud omnes
 exteras nationes vna Roma excepta, educa-
 ri vetet, quid potest ex eo colligi, nisi ve-
 stram fidem, vestrumque animum illi suspec-
 tum esse, ac propterea hostiliter velle se vo-
 biscum agere? Tollantur igitur negotiatorû
 commercia, mercium commutationes, tol-
 lantur omnes Academiæ: omnia vniuersita-
 tum priuilegia abrogentur, hospitalitatis iu-
 ra euertantur, & suæ quisque domi otiosus
 desideat: nemo aliquid peregrinum inue-
 hat, ne fortè simul quid inuehatur, quod bar-
 baræ Albani tyrannidi aliquando possit of-
 ficere. Sed arbitramur vos videre Princi-
 pes ad quos potissimum hæc iniuriâ pertine-
 at. Non vult Hispanus vestras Academiâs,
 vestra emporia, vestrasque prouincias à no-
 stris adolescentibus obiri, ne fortè labem a-
 liquam hæreseos contrahant. Quo certe iu-
 dicio non obscure vos omnes vestrosque po-
 pulos hæreseos atque impietatis damnat. Ta-
 met si alius præterea illi propositus est sco-
 pus. Est etenim hæc noua ratio expilandi for-
 tunas miserorû hominum Quos enim videt
 Inquisitionis suæ faucibus ereptos esse, neque
 facile crimen in absentes confingi posse, cum
 tamen grauissimo crimine ac Syllana proscr-
 ptione

ptione dignissimo nonnulli teneantur, hoc nis-
 mitum, quod sunt opulenti, aliquid sibi com-
 miniscendum putat, quo eos in suam nassam
 trahat. Itaque illud ipsum religionis velum pre-
 textit, hoc. n. vno quasi quodam Gygis annu-
 lo, ad omnes suas cupiditates abutitur. Hoc
 alios patria eicit, alios in patriam inuitos reuo-
 cat: alijs omnem libertatem fortunas ac vitam
 ipsam eripit: alijs omnem licentiam, alienorum
 bonorum direptionem atque innocentium san-
 guinem per summum nefas largitur: breuiter
 contra omnia iura diuina pariter atque huma-
 na, quicquid est adlubitum, hoc vno religio-
 nis pretextu perpetrat. Hoc denique vno per
 summam atque inauditam tyrannidem, suis il-
 lis Inquisitionis Hispanicae praesulibus impe-
 rium in Germania inferiori conatur stabilire,
 quod inde postea in vniuersam Europam oc-
 cultis technis ac machinationibus possit propa-
 gare. Ea vos, Principes Illustrissimi, nolite ar-
 bitrari ad vos nihil pertinere. Pertinent enim ad
 vos, vestramque Germaniam ut maxime. Heret
 enim, heret adhuc in Hispanorum visceribus ac
 medullis dolor ille, quem pridem acceperunt, cum
 eis Germaniae imperium, quod se iam sibi puta-
 bant subiecisse, ex faucibus eriperetur. Agitant ad-
 huc vetera illa sua consilia, quibus orbem terra-
 rum sanctae suae Inquisitioni subiungant, ac rerum
 omnium summam ad se deuoluant. Nondum inter-
 mortuae sunt illae veteres artes. Nondum abolita
 foedera, societates & conspirationes, quibus se
 in omnium eorum perniciem, quos putant suae tyran-

Causam
 Belgij etiam
 ad Germa-
 niam per-
 tinere.

indis propagationi obstare posse, deuinxerūt.
 Cui n. ignote sunt pacis inter Gallię & Hispani-
 nię Reges, factę conditiones? Cui ignota est
 Baionensis confœderatio? Quis non videt
 quę inde faces in Galliam, in Germaniam
 inferiorem, in Italiam, in Angliam, in Scoti-
 am, in ipsam denique vltimam terrarū Thu-
 len manarint? Certē diuturnum illud ac fu-
 nestum in Gallia bellum intestinum his auto-
 ribus contra totius regni ordinum edicta, cō-
 tra Regis ac Reginaę voluntatem initio susce-
 ptum est: Iisdemque autoribus, paulò post
 fracta pace, violatis fœderibus, proculcata
 iurisiurandi ac pactorum fide, iterum ac ter-
 tiò redintegratum est. Ac demum iisdem au-
 thoribus cum summo florentissimę prouin-
 cię detrimento atque incredibili summorum
 virorum ac Principum clade, iam prope in
 decimum annum perductum est. Neque ad-
 huc hoc ipso tempore desinunt pestilentissi-
 mis suis consilijs ac teterrimis machinatio-
 nibus, omni ope adniti vt pacem iam tandē
 cum summa Regis & bonorum omnium vo-
 luntate semel cōstitutam, pessudent atq; ir-
 ritam faciānt. Quas verò in Italia persecutio-
 nes, in Angliā conspirationes, seditionesq;,
 in Scotia tumultus & clades, in Hybernia de-
 niq; rebelliones excitarint, notius est quàm
 vt à nobis commemorari debeat. Quid?
 quod non dubitarunt in ipsa Angliā serenissi-
 mam Anglię Regnam proposita Pontificis
 bulla, flagitiorum seruam, infestissimorum a-
 sylum,

sylum, hæreticam atque hæreticorum fau-
 cem declarare, anathemate pontificio ferire,
 regni ac iurisdictionis iure priuare, subditos
 populos iurisiurandi præstiti sacramento ab-
 soluere, ac generatim ne quis eius imperio
 pareat interdicerè. Quo certè iudicio, quid
 cæteris Euangelicam religionem profitenti-
 bus Regibus ac Principibus expectandum
 ab eis sit, apertè ac palam declararunt. Quid
 quod ne Europæ quidem regionibus hæc se-
 flamma cotinuit, sed ultra Herculis colum-
 nas perripit. Ipsa Africæ littora mortuorum
 cadaueribus oppleuit. Mauros ad arma con-
 citauit, ac Turcæ excitauit: Denique totam
 prope terrarum orbis machinam horribili tē-
 pestate concussit. Et iam etiam vos ipsos: Il-
 lustrissimi Principes, in vestra viscera nisi ca-
 ueritis armare conatur. Quanquam non du-
 bitamus, quin ea prudentia ac fortitudine
 Dominus sit vestras CC. instructurus, vt ab
 eiusmodi perniciosis machinationibus tuti
 atq; incolumes consistatis.

Nos verò, inuicte Cæsar, Principesq; Ger-
 manicæ Illustrissimi, omnium hominum mi-
 serimos, patria profugos, bonis omnib. ex-
 utos, summa ignominia ac paupertate per-
 tyrannidem affectos, nolite negligere. Cogi-
 tate partem Germanicæ, esse Belgium, nonnul-
 lam eius partem intra Rheni ostia contineri,
 nonnullam legibus & constitutionibus Impe-
 rij, antiquissimo iure subiacere. Brabantiam
 Imperij antiquissimum feudum semper fuis-

Supplex
 precatio
 ad Cæsare
 & Princi-
 pes Ger-
 manicæ.

se, eiusq; Duces omnibus retro sæculis, nomine fidei & clientelæ Imperatoribus auro-
 ramentum inisse. Antuerpiam etiam Imperij Marchionatum cēferi. Gueldriam, Phrysi-
 am, agrum Groningensem, Transiselanū, Ca-
 meracensem, iurisdictione Imperij cōtineri.
 Hollandiam, Zelandiam, Hannoniam ceterasq; Belgij ditiones Boiariæ Ducibus qua-
 si auita bona, hæreditate quondam cecisse.
 Nolite aspernari quæ internos est nominis,
 linguę, commerciorum necessitudinem: & vt
 omittamus vetera, cogitate Carolum quintū
 potentissimum tuum, inuicte Cæsar, patrum
 um, nūper ex Flandriæ meditullio ad Imperij
 gubernacula, tanquam Germanum natione,
 euectum fuisse. Maximilianum tuum etiam
 proauum, Illustrissimæ atque antiquissimæ
 familiæ Austriacæ, omnem Belgij ditionem
 coniugij necessitudine adiunxisse, ac de-
 nique ipsum Carolum Imperatorem non ita
 pridem vniuersam illam ditionem interfac-
 cri Imperij ordines ac limites Augustæ publicis
 comitijs, Germaniæ Principibus assenti-
 entibus, retulisse, vt essent in Imperij tutela,
 contra omnem vim atq; iniuriã: eorū nomi-
 ne ad omnia Imperij comitia, legatos ex pro-
 uincia Belgica missos fuisse, tributumque ad
 Turcæ vim repellendam imperatū repræ-
 sentasse, ac etiamnum hodie litem inter Bra-
 bantiæ Ducem ac Episcopum Magdeburgē-
 sem, vter eorū in comitijs digniori loco sede-
 re debeat, in iudicio esse. Ita vt indubiè infes-
 rioris

Ann. 1548.

rioris Germaniæ prouinciæ ab imperio atque
 ne existimari nõ possint. Nolite igitur, inuictis-
 sime Imperator, Principesq; Illustrissimi, so-
 cios vestros, q; uestrã fidem misericordiãq;
 supplices aduersus inauditam hominũ super-
 bissimorum tyrannidẽ implorant, contẽnere.
 Nos quidem certẽ nequaquã recusamus Re-
 gis nostri imperio subiacere, dicto audietes
 esse, imperata tributa, onera ac vectigalia om-
 nia persoluere, omnẽ deniq; fidẽ atq; obe-
 dientiã prestare. Sed vt consciẽtia, vt religio
 nobis integra maneat, vene corã Deo Opti-
 mo Maximo, in extremo illo iudicio Christi
 Iesu violatæ fidei perfideq; conscientie arces-
 samur, vt animarum salutem bona cum Re-
 gis pace tueri possimus, supplices depreca-
 mur: vt ab Inquisitorum superbia, nouorum
 Episcoporum auaritia, exterorum prædonũ
 rapinis, fœdissimorum Inquisitionis admi-
 nistrorũ, & cacularum libidine nos, nostras
 coniuges, liberos, fortunas, ac in primis cõ-
 scientiam tueri possimus, per Deũ immorta-
 lẽ, p̄r̄q; Iesum Christũ, omnium nostrũ Do-
 minũ ac fratrẽ, cuius nomẽ communi religio-
 ne p̄fitemur, uestrã Maiest. ac Celsitudines
 rogamus obtestamurq;. Et si vos nulla nomi-
 nis Germanici necessitudo mouet, moueat il-
 la quẽ vobis in Christo Iesu, cuius mēbra nos
 esse gloriamur, nobiscũ est arctissima coniun-
 ctio: moueat humani nominis necessitas, hu-
 manæ sortis anceps atque incerta conditio
 moueant tot mœsti ac decrepiti senes, tot

miserae viduae, infortunati pupilli, lachrymae
 tes virgines, tanta miserorum hominum tur-
 ba, qui omnes suis sedibus pulsi, fortunae eie-
 cti, patrijs commodis priuati, dignitatibus
 spoliati, a complexibus optimorum paren-
 tum, suauissimarum coniugum, dulcissimorum
 liberorum, per tyrannidem auulsi, in extero
 solo, palantes atque incerti vagas sedes, te-
 nuem victum, ac libertatem conscientiae que-
 runt. Quod si nulla vobis offertur ratio nos
 nostro loco restituendi, at saltem nolite ad-
 uersariorum nostrorum, vel falsis criminatio-
 nibus aurem, vel inexhaustae crudelitati locum
 dare. Haud desinent illi quidem, sat scimus,
 urgere, vt etiam illa misericordia, ac liberali-
 tas, qua nos haecenus in vestris ditionibus
 complexi estis, nobis eripiatur, vt nec aer vi-
 uis, nec terra mortuis, nec vllum per fugium
 exulibus relinquatur. Verum obtestamur vos,
 Illustrissimi Principes, vt maioris apud vos
 fiat Dei mandatum, quo iubet exules, ac pes-
 regrinos, non solum mœnibus ac portis, sed
 etiam tecto recipi, atque omni beneuolentia
 foueri, quam Hispanorum aliquot sacrifico-
 rum, qui nos eijci per Albanum contendunt,
 imperium. Neque committite vt Hispanici
 nominis terror apud vos, quam Germanici
 necessitudo & dignitas, plus momenti habu-
 isse videatur. Nam quid de religionis coniu-
 ctione dicemus? quae vna certè mouere vos
 debet, vt ne qui in vnum Christi corpus, vna
 fidei,

fidei professione vnóque baptismo coaluimus, pro nonnullorum hominum libidine, quib. certè nisi sua auaritia, nulla est religio, tanquam extranei ac hostes eijciamur: ne fortè quod in nos, qui membra **CHRISTE** nos esse Dei gratuito ac singulari beneficio profitemur, crudelius committitur, id in extremo iudicij die **CHRISTVS** Regum omnium Rex, ac Dominorum Dominus, sibi vni acceptum ferat. Nam quod Religionis discrepantiam nonnulli prætexunt, non est, Illustrissimi Principes, quod vos moueat. Nos certè qui vnum Deum ac Patrem **IESV CHRISTI**, qui vnum seruatorem **CHRISTVM IESVM** verum Deum verumque hominem pro nobis crucifixum, qui vnum Spiritum sanctum vobiscum profitemur: in vna Christi satisfactione acquiescimus: eius que nomine, patria, bonisque omnibus priuamur, & quasi oues ad occisionem destinamur: vnam sanctam Ecclesiam agnoscimus: vnum verbum Dei pro salutis nostræ fundamento recipimus: vnam denique à mortuis resurrectionem vitamque æternam ex gratuita Dei misericordia, ac liberalitate vobiscum expectamus: Nolite existimare diuersam à vobis religionem profiteri. Quod si in nonnullorum verborum explicatione, quædam fortasse est discrepantia, cogitatè ne Apostolos quidem ipsos, eorumue discipulos, per omnia ita ad amussim conuenisse, vt non es-

fer aliqua parte dissensio. Cogitate in veteri Patrum Ecclesia, multa summorum hominum, ac præstantissimorum doctorum non modo errata, sed apertas inter se repugnantias extitisse. Quod certè Domini providentia certissima ac sapientissima ita comparatum fuit, ut imbecillitate ingenij nostri agnita, in vno Dei verbo discamus acquiescere, neque vel hominum auctoritatem, vel nostra iudicia verbi Dei auctoritati antepone: sed alteri alterorum onera portare, atque errata & infirmitates Christiana charitate tegere ac prudentia tolerare. Quamquam quæ potest esse dissensio inter eos, qui non modò verbum Dei vnicum amplectuntur, sed etiam ex verbo Dei constitutæ fidei formulæ per omnia subscribunt. Nos enim certè vel libentissimis animis confessionem Augustæ à vestris maioribus Carolo Imperatori oblatam recipimus atque amplectimur. Et si quicquam iudicare possumus, etiam eorum Theologorum, quorum opera, illa formula conscripta traditaque est, doctrinæ per omnia assentimur. Nostri habent illos non modò pro fratribus, sed pro summis atque excellentibus Dei Prophetis. Illi vicissim nostros summa atque incredibili charitate, atque omnium fraternorum officiorum necessitudine complexi sunt. Est igitur, Principes, calumnia ab aduersarijs ementita, cum aiunt nos di-
 uersam

uerfam a' Germanis religionem profiteri. Nihil enim student aliud, nisi vt excitata internos dissensione, membra Christi dislacerent, atque ita quos non possunt coniunctos euertere, eos singulos ac diuulsos facilius opprimant.

Vos autem, viri Principes, quibus eiusmodi artes pridem cognitæ sunt, nolite permoueri, neque committite vt aduersariorum calumniæ plus ad disunctionem corporis Christi, quàm ipsius CHRISTI IESU præceptum ac verbum, quàm nostra aper tissima confessio, quàm vestrum etiam integerrimum in alijs multis, & Principibus & Theologis iudicium ad coniunctionem, copulationemque eiusdem corporis, valuisse videatur, nèue plus momenti habuisse vnus vocis paulò diuersior interpretatio, quàm totius reliquæ Scripturæ, fidei, religionis certa atque indubitata consensus. Per quam simul ac per ipsius IESU CHRISTI corpus sacratissimum, in quod indiuidua connexionione nos sibi coniunxit, iterum supplices vos obsecramus, atque obtestamur, vt vestra clementia ac misericordia, quæ omnibus miseris, atque innocentibus aperta semper fuit, nos etiam qui propter CHRISTI IESU nomen non modò grauissima quæque patimur, sed etiam calumnijs iniustissimis obruimur, benigne complectamini, & tantisper quoad

ad Domino visum est nos omnibus bonis
 & commodis patrijs spoliatos in exilio ca-
 stigare, vos certè quos Domini manus pre-
 mit, vestra benignitate subleuetis. Ita &
 ipsi Deo omnium iustissimo Iudici gratum
 facietis, & nos ad eius misericordi-
 am, pro vobis vestrisque po-
 pulis sedulo inuocan-
 dam excita-
 bitis.

FINIS.

